

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः (वाक्य सहित)

तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः

Notes:

- Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Table of Contents

3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं पद पाठे तृतीयं काण्डं.....	3
3.2 तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – पवमानग्राहादीनां व्याख्यानं.....	3

पद पाठे (वाक्य सहित) – तृतीयकाण्डे – द्वितीयः प्रश्नः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं

पद पाठे तृतीयं काण्डं

3.2 तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – पवमानग्राहादीनां व्याख्यानं

3.2.1.1

यो वै पवमानानामन्वारो॒हान् वि॒द्वान् यज॑तेऽनु पवमानाना रो॒हति॑ न
पवमानेभ्यो-ऽव छि॒द्यते॑ श्येनो॒ऽसि गाय॑त्रछन्दा अनु त्वाऽऽर॑भे
स्व॒स्ति मा सं पा॑रय सु॒पर्णो॒ऽसि त्रि॒ष्टुप्छन्दा॑ अनु त्वाऽऽर॑भे स्व॒स्ति
मा सं पा॑रय स॒घाऽसि॑ जगतीछन्दा अनु त्वाऽऽर॑भे स्व॒स्ति मा
संपा॑रयेत्याहैते- [ ] 1

3.2.1.1 - Padam

यः । वै । पवमानानाम् । अन्वारो॒हानित्यनु॑ – आरो॒हान् । वि॒द्वान् ।
यज॑ते । अन्वि॒ति । पवमानान् । एति॑ । रो॒हति॑ । न । पवमानेभ्यः ।
अवेति॑ । छि॒द्यते॑ । श्येनः । अ॒सि । गाय॑त्रछन्दा इति गायत्र-छन्दाः ।

अ॒न्वि॒ति॒ । त्वा॒ । ए॒ति॒ । र॒भे॒ । स्व॒स्ति॒ । मा॒ । स॒मि॒ति॒ । पा॒रय॒ ।
सु॒पर्ण॑ इति॒ सु॒ – पर्णः॑ । अ॒सि॒ । त्रि॒ष्टु॒च्छ॒न्दा॒ इति॒ त्रि॒ष्टु॒प् – छ॒न्दाः॑ ।
अ॒न्वि॒ति॒ । त्वा॒ । ए॒ति॒ । र॒भे॒ । स्व॒स्ति॒ । मा॒ । स॒मि॒ति॒ । पा॒रय॒ ।
स॒घा॑ । अ॒सि॒ । ज॒ग॒ती॒छ॒न्दा॒ इति॒ ज॒ग॒ती॒ – छ॒न्दाः॑ । अ॒न्वि॒ति॒ । त्वा॒ ।
ए॒ति॒ । र॒भे॒ । स्व॒स्ति॒ । मा॒ । स॒मि॒ति॒ । पा॒रय॒ । इति॒ । आ॒ह॒ ।

ए॒ते॒ । १ (५०)

3.2.1.2

वै॒ प॒व॒मा॒ना॒ना॒म॒न्वा॒रो॒हा॒स्ता॒न् य॒ ए॒वं वि॒द्वान्॑ य॒ज॒तेऽनु॑ प॒व॒मा॒ना॒ना॒
रो॒ह॒ति॒ न प॒व॒मा॒ने॒भ्योऽव॑ च्छि॒द्य॒ते यो॒ वै प॒व॒मा॒न॒स्य॑ स॒न्त॒तिं वे॒द
स॒र्व॒मा॒यु॒रे॒ति॒ न पु॒राऽऽयु॑षः प्र॒ मी॒य॒ते प॒शु॒मा॒न् भ॒व॒ति वि॒न्द॒ते प्र॒जां
प॒व॒मा॒न॒स्य॑ ग॒र्हा गृ॒ह्य॒न्तेऽथ॑ वा अ॒स्यै॒तेऽगृ॑ही॒ता द्रो॒ण॒क॒ल॒श
आ॒ध॒व॒नी॒यः पू॒त॒भृ॒त् ता॒न् यद॑गृही॒त्वोपा॑कुर्यात् प॒व॒मा॒नं वि॒ – [ ] २

3.2.1.2 - Padam

वै॒ । प॒व॒मा॒ना॒ना॒म् । अ॒न्वा॒रो॒हा॒ इत्य॑नु॒ – आ॒रो॒हाः॑ । ता॒न् । यः॑ ।
ए॒वम् । वि॒द्वान्॑ । य॒ज॒ते॒ । अ॒न्वि॒ति॒ । प॒व॒मा॒ना॒न् । ए॒ति॒ । रो॒ह॒ति॒ ।

न । पवमानेभ्यः । अवेति । छिद्यते । यः । वै । पवमानस्य ।
संततिमिति सं – ततिम् । वेद । सर्वम् । आयुः । एति । न । पुरा ।
आयुषः । प्रेति । मीयते । पशुमानिति पशु-मान् । भवति । विन्दते ।
प्रजामिति प्र – जाम् । पवमानस्य । ग्रहाः । गृह्यन्ते । अथ । वै ।
अस्य । एते । अगृहीताः । द्रोणकलश इति द्रोण – कलशः ।
आधवनीय इत्या – धवनीयः । पूतभृदिति पूत-भृत् । तान् । यत् ।
अगृहीत्वा । उपाकुर्यादित्युप – आकुर्यात् । पवमानम् ।

वीति । 2 (50)

3.2.1.3

च्छिन्द्यात् तं विच्छिद्यमानमध्वर्योः प्राणोऽनु विच्छिद्ये-
तोपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वेति द्रोणकलशमभि मृशेदिन्द्राय
त्वेत्याधवनीयं विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य इति पूतभृतं पवमानमेव तथ् सं
तनोति सर्वमायुरेति न पुराऽऽयुषः प्रमीयते पशुमान् भवति विन्दते
प्रजां । 3

3.2.1.3 - Padam

छि॒न्धा॒त् । तम् । वि॒च्छि॒द्य॒मा॒नमि॒ति॒ वि – छि॒द्य॒मा॒नम् । अध्व॒र्योः ।
प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अनु॑ । वी॒ति॒ । छि॒द्येत॑ । उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒त
इत्यु॑प॒या॒म – गृ॒ही॒तः । अ॒सि॒ । प्र॒जा॒प॒त॒य इति॑ प्र॒जा – प॒त॒ये । त्वा ।
इति॑ । द्रो॒ण॒क॒ल॒शमि॒ति॒ द्रो॒ण – क॒ल॒शम् । अ॒भी॒ति॒ । मृ॒शे॒त् ।
इन्द्रा॑य । त्वा । इति॑ । आ॒ध॒व॒नी॒यमि॒त्या – ध॒व॒नी॒यम् । वि॒श्वे॑भ्यः ।
त्वा । दे॒वे॒भ्यः । इति॑ । पू॒त॒भृ॒तमि॒ति॒ पू॒त – भृ॒तम् । प॒व॒मा॒नम् । ए॒व ।
तत् । स॒मि॒ति॒ । त॒नो॒ति॒ । स॒र्वम् । आ॒युः । ए॒ति॒ । न । पु॒रा ।
आ॒यु॒षः । प्रे॒ति॒ । मी॒य॒ते । प॒शु॒मा॒नि॒ति॒ प॒शु – मा॒न् । भ॒व॒ति॒ ।
वि॒न्द॒ते॒ । प्र॒जा॒मि॒ति॒ प्र – जा॒म् । 3 (42)

(ए॒ते – वि – द्वि॒च॒त्वा॒रि॒ञ्श॒च्च) (A1)

3.2.2.1

त्री॒णि वा॒व स॒व॒ना॒न्यथ॑ तृ॒ती॒यञ् स॒व॒न॒म॒व लु॒म्प॒न्त्य॒नञ्शु॑ कु॒र्व॒न्त
उ॒पाञ्शु॑हु॒त्वो॒पाञ्शु॑पा॒त्रेऽञ्शु॑म॒वा॒स्य त॒न्तृ॒ती॒य॒स॒व॒ने ऽपि॑सृ॒ज्या॒भि
षु॒णु॒या॒द्य॒दा॒प्या॒य॒यति॑ ते॒नाञ्शु॑म॒द्य॒द॒भिषु॑णोति॑ ते॒न॒र्जी॒षि स॒र्वा॒ण्ये॒व

तथ् स॒वनान्य॑ञ्शु॒मन्ति॑ शु॒क्रव॑न्ति॒ समा॑व॒द्दीर्या॑णि॒ करो॑ति॒ द्वौ स॒मुद्रौ॑
वि॒त॒ता॒व॒जूर्यौ॑ प॒र्या॑व॒र्ते॒ते ज॒ठरे॑व॒ पादाः॑ । तयोः प॒श्यन्तो॑ अ॒ति
यन्त्य॑न्यमप॒श्यन्तः॑ – [ ] 4

3.2.2.1 - Padam

त्री॒णि । वा॒व । स॒वनानि॑ । अथ॑ । तृ॒तीयम्॑ । स॒वनम्॑ । अ॒वेति॑ ।
लु॒पन्ति॑ । अ॒नञ्शु॑ । कु॒र्वन्तः॑ । उ॒पाञ्शु॑मित्युप – अ॒ञ्शुम्॑ ।
हु॒त्वा । उ॒पाञ्शु॑पात्र इत्यु॒पाञ्शु॑ – पा॒त्रे । अ॒ञ्शुम्॑ ।
अ॒वा॒स्ये॒त्यव॑ – अ॒स्य । तम् । तृ॒तीय॑स॒वन इति॑ तृतीय – स॒वने॑ ।
अ॒पि॒सृ॒ज्ये॒त्यपि॑ – सृ॒ज्य । अ॒भीति॑ । सु॒नुया॑त् । यत् ।
आ॒प्या॒य॒यती॑या – प्या॒य॒यति॑ । तेन॑ । अ॒ञ्शु॑म॒दित्य॑ञ्शु-मत् । यत् ।
अ॒भि॒षु॒णोती॑त्य॒भि-सु॑नोति । तेन॑ । ऋ॒जी॒षि । सर्वा॑णि । ए॒व । तत् ।
स॒वनानि॑ । अ॒ञ्शु॑म॒न्दीत्य॑ञ्शु – म॒न्ति । शु॒क्रव॑न्तीति॒
शु॒क्र – व॑न्ति । स॒मा॒वद् वी॒र्या॑णीति॒ स॒मा॒वत् – वी॒र्या॑णि । करो॑ति ।
द्वौ । स॒मुद्रौ॑ । वि॒त॒ता॒वि॒ति वि॑ – त॒तौ । अ॒जूर्यौ॑ । प॒र्या॑व॒र्ते॒ते इति॑

परि-आवर्ते॑ते । ज॒ठरा॑ । इ॒व । पा॒दाः । तयोः॑ । प॒श्यन्तः॑ । अती॑ति ।

य॒न्ति । अ॒न्यम् । अ॒प॒श्यन्तः॑ । 4 (50)

3.2.2.2

से॒तुना॑ऽति॑ य॒न्त्यन्यं॑ । द्वे द्र॒धसी॑ स॒तती॑ व॒स्त ऐ॒कः के॒शी वि॒श्वा
भु॒वनानि॑ वि॒द्वान् । ति॒रो॒धायै॑त्य॒सितं॑ व॒सानः॑ शु॒क्रमा॑ द॒त्ते अ॒नुहा॑य
जा॒र्यै । दे॒वा वै यद्य॑ज्ञेऽकु॒र्वत॑ तद॒सुरा॑ अकु॒र्वत॑ ते दे॒वा ए॒तं
महा॑य॒ज्ञमप॑श्यन् त॒म॒त॒न्वता॑ग्नि॒होत्रं॑ व्र॒तम॑कु॒र्वत॑ तस्मा॒द् द्वि॒व्रतः॑ स्या॒द्
द्वि॒र॒ह्यग्नि॑होत्रं जुह॒ति पौ॒र्ण॒मासं॑ य॒ज्ञम॑ग्नी॒षोमी॑यं – [ ] 5

3.2.2.2 - Padam

से॒तुना॑ । अती॑ति । य॒न्ति । अ॒न्यम् । द्वे इति॑ । द्र॒धसी॑ इति॑ । स॒तती॑
इति॑ स – तती॑ । व॒स्ते । ऐ॒कः । के॒शी । वि॒श्वा । भु॒वनानि॑ ।
वि॒द्वान् । ति॒रो॒धायै॑ति ति॒रः – धाय॑ । ए॒ति । अ॒सित॑म् । व॒सानः॑ ।
शु॒क्रम् । ए॒ति । द॒त्ते । अ॒नुहा॑येत्य॒नु – हा॑य । जा॒र्यै । दे॒वाः ।
वै । यत् । य॒ज्ञे । अकु॑र्वत । तत् । अ॒सुराः॑ । अकु॑र्वत । ते । दे॒वाः ।
ए॒तम् । महा॑य॒ज्ञमि॑ति॒ महा – य॒ज्ञम् । अ॒प॒श्यन् । तम् । अ॒त॒न्वत॑ ।

अ॒ग्नि॒हो॒त्रमि॒त्यग्नि॑ – हो॒त्रम् । व्र॒तम् । अ॒कुर्व॑त । तस्मा॑त् ।
द्वि॒व्र॒त इति॑ द्वि – व्र॒तः । स्या॑त् । द्विः । हि । अ॒ग्नि॒हो॒त्रमि॒त्यग्नि॑ –
हो॒त्रम् । जुह्व॑ति । पौ॒र्ण॒मा॒समि॑ति पौ॒र्ण – मा॒सम् । य॒ज्ञम् ।
अ॒ग्नी॒षोमी॑यमि॒त्यग्नी॑ – सो॒मीय॑म् । 5 (50)

3.2.2.3

प॒शुम॑कुर्व॑त दा॒श्यं य॒ज्ञमा॑ग्नेयं प॒शुम॑कुर्व॑त वै॒श्वदे॑वं प्रा॒तः स॒वन –
म॑कुर्व॑त वरु॒णप्र॑घा॒सान् मा॒ध्यंदि॑नं स॒वनं सा॒कमे॒धान् पि॒तृय॒ज्ञं
त्र्य॑म्ब॒का – स्तृ॒तीय॑स॒वनम॑कुर्व॑त तमे॒षाम॑सु॒रा य॒ज्ञ – म॒न्ववा॑जिगा
सं तं नाऽ॒न्ववा॑यन् तेऽ॒ब्रुव॑न्न॒ध्व॒र्व॒त्या वा इ॒मे दे॒वा अ॑भू॒वन्निति॑
तद॑ध्व॒रस्याऽध्व॑र॒त्वं ततो॑ दे॒वा अ॑भवन् प॒राऽसु॑रा य॒ एवं वि॒द्वान्
सोमे॑न॒ यज॑ते भव॒त्यात्म॑ना प॒रा ( ) ऽस्य॑ भ्रातृ॒व्यो भ॑वति । 6

3.2.2.3 - Padam

प॒शुम् । अ॒कुर्व॑त । दा॒श्यम् । य॒ज्ञम् । आ॒ग्ने॒यम् । प॒शुम् ।
अ॒कुर्व॑त । वै॒श्वदे॑वमि॒ति वै॒श्व – दे॒वम् । प्रा॒तः स॒वनमि॑ति
प्रा॒तः – स॒वनम् । अ॒कुर्व॑त । वरु॒णप्र॑घा॒सानि॑ति वरु॒ण – प्र॑घा॒सान् ।

मा॒ध्यन्दि॑नम् । स॒वनम् । सा॒कमे॒धानि॑ति सा॒क – मे॒धान् ।
 पि॒तृय॒ज्ञमि॑ति पि॒तृ – य॒ज्ञं । त्र्य॑ंब॒कानि॑ति त्रि – अ॒ंब॒कान् ।
 तृ॒तीय॑स॒वनमि॑ति तृ॒तीय – स॒वनम् । अ॒कुर्व॑त । तम् । ए॒षाम् ।
 अ॒सुराः । य॒ज्ञम् । अ॒न्ववा॑जिगा॒ऽस॒न्नित्य॑नु-अ॒वाजिगा॑ऽस॒न् । तम् ।
 न । अ॒न्ववा॑य॒न्नित्य॑नु-अ॒वाय॑न् । ते । अ॒ब्रुव॑न् । अ॒ध्व॒र्त॒व्याः । वै ।
 इ॒मे । दे॒वाः । अ॒भूव॑न् । इति॑ । तत् । अ॒ध्व॒र॒स्य ।
 अ॒ध्व॒र॒त्वमि॑त्य॒ध्व॒र – त्वम् । ततः॑ । दे॒वाः । अ॒भ॒व॑न् । प॒रेति॑ ।
 अ॒सुराः । यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । सो॒मेन॑ । य॒ज॑ते । भ॒व॑ति ।
 आ॒त्म॒ना॑ । प॒रेति॑ ( ) । अ॒स्य । भ्रा॒तृ॒व्यः । भ॒व॑ति । 6 (53)
 (अ॒प॒श्य॒न्तोऽ – ग्नी॑षो॒मीय॑ – मा॒त्म॒ना॒ प॒रा – त्री॑णि॒ च) (A2)

3.2.3.1

प॒रिभू॑र॒ग्निं प॒रिभू॑रिन्द्रं प॒रिभू॑र्वि॒श्वान् दे॒वान् प॒रिभू॑र्मा॒ऽसह॑
 ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सेन॑ स नः प॒व॒स्व शं ग॒वे शं ज॑नाय श॒म॒र्व॑ते श॒ऽ
 रा॒ज॒न्नोष॑धी॒भ्यो ऽच्छि॑न्नस्य ते र॒यि॒प॒ते सु॒वी॒र्य॑स्य रा॒य॒स्पोष॑स्य
 द॒दि॒तारः॑ स्याम । तस्य॑ मे रा॒स्व तस्य॑ ते भ॒क्षी॒य तस्य॑ त

इ॒दमु॒न्मृ॒जे । प्रा॒णाय॑ मे॒ वर्चो॑दा॒ वर्च॑से॒ पव॑स्वा पा॒नाय॑ व्या॒नाय॑

वा॒चे – [ ] 7

3.2.3.1 - Padam

परि॒भूरि॑ति॒ परि॑ – भूः । अ॒ग्नि॑म् । परि॒भूरि॑ति॒ परि॑ – भूः । इन्द्र॑म् ।

परि॒भूरि॑ति॒ परि॑ – भूः । विश्वा॑न् । दे॒वान् । परि॒भूरि॑ति॒ परि॑ – भूः ।

मा॒म् । स॒ह । ब्र॒ह्मव॑र्च॒सेने॑ति॒ ब्र॒ह्म – वर्च॑से॒न । सः । नः । प॒वस्व॑ ।

श॒म् । ग॒र्वे । श॒म् । ज॒नाय॑ । श॒म् । अ॒र्वते॑ । श॒म् । रा॒जन् ।

ओष॑धी॒भ्य इ॒त्योष॑धि – भ्यः । अ॒च्छि॑न्न॒स्य । ते । र॒यिप॑त इति॒

र॒यि – प॑ते । सु॒वीर्य॑स्येति॒ सु – वीर्य॑स्य । रा॒यः । पोष॑स्य ।

द॒दितारः॑ । स्या॒म । तस्य॑ । मे । रा॒स्व । तस्य॑ । ते । भ॒क्षी॒य । तस्य॑ ।

ते । इ॒दम् । उ॒दिति॑ । मृ॒जे । प्रा॒णाय॑ेति॒ प्र – अ॒नाय॑ । मे । वर्चो॑दा॒

इति॑ वर्चः – दाः । वर्च॑से । प॒वस्व॑ । अ॒पा॒नाय॑ेत्यप – अ॒नाय॑ ।

व्या॒नाय॑ेति॒ वि – अ॒नाय॑ । वा॒चे । 7 (50)

3.2.3.2

दक्ष॑क्रतु॒भ्यां॑ चक्षु॑भ्यां॒ मे॒ वर्चो॑दौ॒ वर्च॑से॒ पवे॑था॒ श्रोत्रा॑या ऽऽत्म॑ने
ऽङ्गे॑भ्य॒ आयु॑षे॒ वीर्या॑य॒ विष्णो॑रिन्द्र॒स्य॒ विश्वे॑षां॒ देवानां॑ जठर॑मसि
वर्चो॑दा॒ मे॒ वर्च॑से॒ पव॑स्व॒ को॒ऽसि॒ को॒ नाम॒ कस्मै॑ त्वा॒ काय॑ त्वा॒ यं
त्वा॒ सोमे॑नाती॒तृपं॑ यं॒ त्वा॒ सोमे॑नामी॒मद॑ सु॒प्रजाः॑ प्र॒जया॑ भूया॑स
सु॒वीरो॑ वीरैः॒ सुव॑र्चा॒ वर्च॑सा॒ सुपो॑षः॒ पोषै॑-र्विश्वे॑भ्यो॒ मे॒ रूपे॑भ्यो
वर्चो॑दा- [ ] 8

3.2.3.2 - Padam

दक्ष॑क्रतु॒भ्यामि॑ति॒ दक्ष॑क्रतु - भ्याम् । चक्षु॑भ्यामि॒ति॒ चक्षुः॑ - भ्याम् ।
मे । वर्चो॑दावि॒ति॒ वर्चः॑-दौ । वर्च॑से । पवे॑थाम् । श्रोत्रा॑य । आत्म॑ने ।
अङ्गे॑भ्यः । आयु॑षे । वीर्या॑य । विष्णोः॑ । इन्द्र॒स्य । विश्वे॑षाम् ।
देवाना॑म् । जठर॑म् । अ॒सि । वर्चो॑दा इति॒ वर्चः॑-दाः । मे । वर्च॑से ।
पव॑स्व । कः । अ॒सि । कः । नाम॑ । कस्मै॑ । त्वा । काय॑ । त्वा ।
यम् । त्वा । सोमे॑न । अती॑तृपम् । यम् । त्वा । सोमे॑न । अमी॑मदम् ।
सु॒प्रजा॑ इति॒ सु - प्र॒जाः । प्र॒जये॑ति॒ प्र - जया॑ । भूया॑सम् । सु॒वीर॑

इति॑ सु – वी॒रः । वी॒रैः । सु॒वर्चा॑ इति॑ सु – वर्चाः॑ । वर्च॑सा ।

सु॒पोष॑ इति॑ सु – पोषः॑ । पोषैः॑ । वि॒श्वेभ्यः॑ । मे॒ । रू॒पेभ्यः॑ ।

वर्चो॑दा इति॑ वर्चः – दाः । 8 (50)

3.2.3.3

वर्च॑से पव॑स्व तस्य॑ मे रा॒स्व तस्य॑ ते भक्षी॑य तस्य॑ त इ॒दमु॑न्मृजे ।

बु॒भूष॑न्न॒वेक्षे॑तैष वै पा॒त्रियः॑ प्र॒जाप॑तिर्यज्ञः प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व तर्प॑यति

स ए॒नं तृ॑प्तो भू॒त्याऽभि॑ पव॑ते ब्र॒ह्मव॑र्चस॒कामो॑-वेक्षे॑तैष

वै पा॒त्रियः॑ प्र॒जाप॑तिर्यज्ञः प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व तर्प॑यति स ए॒नं तृ॑प्तो

ब्र॒ह्मव॑र्च॒सेना॑भि पव॑त आ॒मया॑व्य – [ ] 9

3.2.3.3 - Padam

वर्च॑से । पव॑स्व । तस्य॑ । मे॒ । रा॒स्व । तस्य॑ । ते॒ । भक्षी॑य । तस्य॑ ।

ते॒ । इ॒दम् । उ॒दिति॑ । मृ॒जे । बु॒भूष॑न् । अ॒वेति॑ । ई॒क्षे॒त । ए॒षः । वै ।

पा॒त्रियः॑ । प्र॒जाप॑तिरि॒ति प्र॒जा – प॒तिः । य॒ज्ञः । प्र॒जाप॑तिरि॒ति

प्र॒जा – प॒तिः । तम् । ए॒व । तर्प॑यति । सः । ए॒नम् । तृ॑प्तः । भू॒त्या॑ ।

अ॒भीति॑ । पव॑ते । ब्र॒ह्मव॑र्चस॒काम॑ इति॑ ब्र॒ह्मव॑र्चस-कामः । अ॒वेति॑ ।

ई॒क्षे॒त । ए॒षः । वै । पा॒त्रि॒यः । प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति प्र॒जा – प॒तिः । य॒ज्ञः ।
प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति प्र॒जा – प॒तिः । तम् । ए॒व । त॒र्प॒य॒ति । सः । ए॒नम् ।
तृ॒प्तः । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒से॒ने॒ति ब्र॒ह्म – व॒र्च॒से॒न । अ॒भी॒ति । प॒व॒ते ।

आमयावी । 9 (50)

3.2.3.4

वे॒क्षे॒तै॒ष वै पा॒त्रि॒यः प्र॒जा॒प॒ति॒र्य॒ज्ञः प्र॒जा॒प॒ति॒स्त॒मे॒व त॒र्प॒य॒ति स ए॒नं
तृ॒प्त आ॒यु॒षाऽभि॒ प॒व॒तेऽभि॒च॒र॒न्वे॒क्षे॒तै॒ष वै पा॒त्रि॒यः प्र॒जा॒प॒ति॒र्य॒ज्ञः
प्र॒जा॒प॒ति॒स्त॒मे॒व त॒र्प॒य॒ति स ए॒नं तृ॒प्तः प्रा॒णा॒पा॒ना॒भ्यां वा॒चो
दक्ष॑क्र॒तु॒भ्यां चक्षु॑र्भ्यां श्रो॒त्रा॒भ्यामा॒त्म॒नोऽङ्गे॑भ्य
आ॒यु॒षोऽन्त॑रे॒ति ता॒जक् प्र ध॑न्वति । 10

3.2.3.4 - Padam

अ॒वे॒ति । ई॒क्षे॒त । ए॒षः । वै । पा॒त्रि॒यः । प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति प्र॒जा–प॒तिः ।
य॒ज्ञः । प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति प्र॒जा – प॒तिः । तम् । ए॒व । त॒र्प॒य॒ति । सः ।
ए॒नम् । तृ॒प्तः । आ॒यु॒षा । अ॒भी॒ति । प॒व॒ते ।
अ॒भि॒च॒र॒न्नि॒त्य॒भि – च॒र॒न् । अ॒वे॒ति । ई॒क्षे॒त । ए॒षः । वै । पा॒त्रि॒यः ।

प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा – प॒तिः । य॒ज्ञः । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा – प॒तिः ।
तम् । ए॒व । त॒र्पय॑ति । सः । ए॒नम् । तृ॒प्तः । प्रा॒णापा॑नाभ्यामिति
प्राण – अ॒पा॒नाभ्या॑म् । वा॒चः । दक्ष॑क्रतुभ्यामिति दक्ष॑क्रतु – भ्या॑म् ।
चक्षु॑भ्यामिति चक्षुः – भ्या॑म् । श्रो॒त्राभ्या॑म् । आ॒त्मनः॑ । अ॒ङ्गेभ्यः॑ ।
आयु॑षः । अ॒न्तः । ए॒ति । ता॒जक् । प्रेति॑ । ध॒न्वति॑ । 10 (45)

(वा॒चे – रू॒पेभ्यो॑ व॒र्चो॑दा – आ॒मया॑वी – पञ्च॑चत्वारि॒ंशच्च॑)
(A3)

3.2.4.1

स्फ्यः॑ स्व॒स्तिर्वि॑घनः स्व॒स्तिः प॒र्शुर्वे॑दिः प॒र्शुर्नः॑ स्व॒स्तिः ।
य॒ज्ञिया॑ य॒ज्ञकृ॑तः स्थ॒ ते मा॒स्मिन् य॒ज्ञ उप॑ ह॒वध्व॑मुप॒ मा
द्या॒वापृ॑थिवी ह॒व्येता॑मुपाऽऽ*स्तावः॑ क॒लशः॑ सोमो॑ अ॒ग्निरु॑प॒ देवा
उप॑ य॒ज्ञ उप॑ मा हो॒त्रा उप॑ह॒वे ह॒वन्तां॑ नमोऽ॒ग्नये॑ म॒खघ्ने॑म॒खस्य॑ मा
यशो॑ऽर्यादित्याह॒वनी॑यमुप॒ तिष्ठ॑ते य॒ज्ञो वै म॒खो – [ ] 11

3.2.4.1 - Padam

स्फ्यः॑ । स्व॒स्तिः । वि॒घन॑ इति वि – घनः॑ । स्व॒स्तिः । प॒र्शुः॑ ।
वे॒दिः । प॒र्शुः॑ । नः॑ । स्व॒स्तिः । य॒ज्ञियाः॑ । य॒ज्ञकृ॑त इति

य॒ज्ञ-कृतः । स्थ । ते । मा । अ॒स्मिन् । य॒ज्ञे । उपेति । ह॒व॒ध्वम् ।
 उपेति । मा । द्या॒वापृ॒थि॒वी इति द्या॒वा-पृ॒थि॒वी । ह॒व॒येताम् । उपेति ।
 आ॒स्ताव॑ इत्या॑ – स्तावः । कल॑शः । सोमः । अ॒ग्निः । उपेति ।
 दे॒वाः । उपेति । य॒ज्ञः । उपेति । मा । हो॒त्राः । उप॒हव॑ इत्यु॒प-ह॒वे ।
 ह॒व॒यन्ताम् । नमः । अ॒ग्नये॑ । म॒ख॒घ्न इति म॒ख-घ्ने । म॒ख॒स्य । मा ।
 य॒शः । अ॒र्यात् । इति । आ॒हव॑नीयमित्या॑ – ह॒व॒नीयम् । उपेति ।
 तिष्ठ॑ते । य॒ज्ञः । वै । म॒खः । 11 (50)

3.2.4.2

य॒ज्ञं वा॑व स तद॑हन् तस्मा॑ ए॒व न॑मस्कृत्य स॒दः
 प्र॒स॒र्प॒त्यात्म॑नोऽना॒र्त्ये नमो॑ रु॒द्राय॑ म॒ख॒घ्ने न॑मस्कृत्या मा
 पा॒हीत्या॑ग्नी॒ध्रं तस्मा॑ ए॒व न॑मस्कृत्य स॒दः प्र॒स॒र्प॒त्यात्म॑नोऽना॒र्त्ये नमः॑
 इन्द्रा॑य म॒ख॒घ्न इन्द्रि॑यं मे वी॒र्यं॑ मा निर्व॒धीरि॑ति हो॒त्रीय॑मा॒शिष॑मे॒वैता॑मा
 शा॒स्तइन्द्रि॑यस्य वी॒र्य॑स्यानिर्घा॒ताय॑ या वै – [ ] 12

3.2.4.2 - Padam

य॒ज्ञम् । वा॒व । सः । तत् । अ॒हन् । तस्मै॑ । ए॒व । न॒मस्कृ॑त्येति॑
नमः॑ – कृ॒त्य । स॒दः । प्रेति॑ । सर्प॑ति । आ॒त्मनः॑ । अ॒ना॒र्त्ये॑ । नमः॑ ।
रु॒द्राय॑ । म॒ख॒घ्न इति॑ म॒ख – घ्ने॑ । न॒मस्कृ॑त्येति॑ नमः॑ – कृ॒त्या । मा ।
पा॒हि । इति॑ । आ॒ग्नी॒ध्रमि॑त्याग्नि॑ – इ॒ध्रम् । तस्मै॑ । ए॒व ।
न॒मस्कृ॑त्येति॑ नमः॑ – कृ॒त्य । स॒दः । प्रेति॑ । सर्प॑ति । आ॒त्मनः॑ ।
अ॒ना॒र्त्ये॑ । नमः॑ । इ॒न्द्राय॑ । म॒ख॒घ्न इति॑ म॒ख – घ्ने॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । मे ।
वी॒र्य॑म् । मा । नि॒रिति॑ । व॒धीः । इति॑ । हो॒त्री॒यम् ।
आ॒शि॒षमि॑त्या – शि॒षम् । ए॒व । ए॒ताम् । एति॑ । शा॒स्ते । इ॒न्द्रि॒यस्य॑ ।
वी॒र्य॑स्य । अ॒नि॒र्घा॒ताये॑त्यनिः – घा॒ताय॑ । याः । वै । 12 (50)

3.2.4.3

दे॒वताः॑ स॒दस्या॑र्ति॒मा॒र्पय॑न्ति॒ यस्ता॑ वि॒द्वान् प्र॒सर्प॑ति न
स॒दस्या॑र्ति॒मा॒र्च्छ॑ति॒ नमो॑ऽग्नये॑ म॒ख॒घ्न इत्या॑हैता॒ वै दे॒वताः॑
स॒दस्या॑र्ति॒मा॒र्पय॑न्ति॒ ता य॑ ए॒वं वि॒द्वान् प्र॒सर्प॑ति न
स॒दस्या॑र्ति॒मा॒र्च्छ॑ति॒ दृ॒ढे स्थः॑ शि॒थिरे॑ स॒मीची॑ माऽ॒ह॒स॒स्पात॑ सूर्यो॑

मा दे॒वो दि॒व्याद॒हस॑स्पातु वा॒युरन्त॑रि॒क्षा – [ ] 13

3.2.4.3 - Padam

दे॒वताः॑ । स॒दसि॑ । आ॒र्तिम् । आ॒र्पय॑न्तीत्या॑ – अ॒र्पय॑न्ति । यः । ताः ।
वि॒द्वान् । प्र॒स॒र्पती॑ति प्र – स॒र्पति॑ । न । स॒दसि॑ । आ॒र्तिम् । ए॒ति ।
ऋ॒च्छति॑ । नमः॑ । अ॒ग्नये॑ । म॒खघ्न॑ इति॑ म॒ख – घ्ने॑ । इति॑ । आ॒ह ।
ए॒ताः । वै । दे॒वताः॑ । स॒दसि॑ । आ॒र्तिम् । ए॒ति । अ॒र्पय॑न्ति । ताः ।
यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । प्र॒स॒र्पती॑ति प्र – स॒र्पति॑ । न । स॒दसि॑ ।
आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छति॑ । दृ॒ढे इति॑ । स्थः॑ । शि॒थिरे॑ इति॑ ।
समी॑ची इति॑ । मा । अ॒हसः॑ । पा॒तम् । सू॒र्यः । मा । दे॒वः ।
दि॒व्यात् । अ॒हसः॑ । पा॒तु । वा॒युः । अ॒न्तरि॑क्षात् । 13 (50)

3.2.4.4

द॒ग्निः पृ॒थि॒व्या य॒मः पि॒तृ॒भ्यः॑ स॒रस्व॑ती म॒नुष्ये॑भ्यो दे॒वीं द्वा॒रौ मा॒ मा
सं ता॑प्तं नमः॑ स॒दसे॑ नमः॑ स॒दस॑स्प॒तये॑ नमः॑ स॒खीनां॑ पु॒रोगा॑णां
चक्षु॑षे नमो॑ दि॒वे नमः॑ पृ॒थि॒व्या अ॒हे दै॒धिष॑व्योद॒तस्ति॑ष्ठाऽन्य॑स्य स॒दने॑

सीद॑ योऽ॒स्मत् पा॒क॒तर॑ उ॒न्नि॒वत॑ उ॒दु॒द्ध॒तश्च॑ गे॒षं पा॒तं मा॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी
अ॒द्या॒हः स॒दो वै प्र॑स॒र्प॒न्तं – [ ] 14

3.2.4.4 - Padam

अ॒ग्निः । पृ॒थि॒व्याः । य॒मः । पि॒तृ॒भ्य इति॑ पि॒तृ – भ्यः॑ । सर॑स्वती ।
म॒नुष्यै॑भ्यः । दे॒वी इति॑ । द्वा॒रौ । मा । मा । स॒मि॒ति । ता॒प्तम् । न॒मः ।
स॒द॒से । न॒मः । स॒द॒सः । प॒त॒ये । न॒मः । स॒खी॑नाम् । पु॒रो॒गा॒णामि॑ति
पु॒रः – गा॑नाम् । चक्षु॑षे । न॒मः । दि॒वे । न॒मः । पृ॒थि॒व्यै । अ॒है ।
दै॒धि॒ष॒व्य । उ॒दि॒ति । अ॒तः । तिष्ठ॑ । अ॒न्य॒स्य । स॒द॒ने । सी॒द । यः ।
अ॒स्मत् । पा॒क॒तर॑ इति॑ पा॒क – तरः॑ । उ॒दि॒ति ।
नि॒वत॑ इति॑ नि॒वतः॑ । उ॒दि॒ति । उ॒द्ध॒त इत्यु॑त् – वतः॑ । च । गे॒षम् ।
पा॒तम् । मा । द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी । अ॒द्य ।
आ॒हः । स॒दः । वै । प्र॑स॒र्प॒न्तमि॑ति प्र – सर्प॑न्तम् । 14 (50)

3.2.4.5

पि॒तरोऽ॒नु प्र॑स॒र्प॒न्ति॑ त ए॒न॒मी॒श्वरा॑ हि॒सि॒तोः स॒दः प्र॑सृ॒ष्य दक्षि॑णार्धं
प॒रे॒क्षे॒ताऽग॑न्त॒ पित॑रः पि॒तृ॒मा॒न॒हं यु॑ष्माभि॒र्भूया॑सु सु॒प्र॒ज॒सो म॒या यू॒यं

भू॒या॒स्ते॒ति॒ ते॒भ्य॒ ए॒व॒ न॒म॒स्कृ॒त्य॒ स॒दः॒ प्र॒स॒र्प॒त्या॒त्म॒नोऽना॒र्त्ये॑ । 15

3.2.4.5 - Padam

पि॒तरः॑ । अ॒नु । प्रे॒ति । सर्प॑न्ति । ते । ए॒न॒म् । ई॒श्व॒राः । हि॒॒सि॒तोः॑ ।
स॒दः । प्र॒सृ॒प्ये॒ति॒ प्र – सृ॒प्य । द॒क्षि॒णा॒र्ध॒मि॒ति॒ दक्षि॑ण – अ॒र्ध॒म् ।
प॒रे॒ति । ई॒क्षे॒त । ए॒ति । अ॒ग॒न्त॒ । पि॒तरः॑ । पि॒तृ॒मा॒नि॒ति॒ पि॒तृ – मा॒न् ।
अ॒ह॒म् । यु॒ष्मा॒भिः॑ । भू॒या॒स॒म् । सु॒प्र॒ज॒स॒ इति॑ सु॒-प्र॒ज॒सः॑ । म॒या॑ ।
यू॒य॒म् । भू॒या॒स्त॒ । इति॑ । ते॒भ्यः॑ । ए॒व । न॒म॒स्कृ॒त्ये॒ति॒ नमः॑-कृ॒त्य॒ ।
स॒दः । प्रे॒ति । सर्प॑न्ति । आ॒त्म॒नः॑ । अ॒ना॒र्त्ये॑ । 15 (33)

(म॒खो – वा – अ॒न्त॒रि॒क्षात् – प्र॒स॒र्प॒न्तं – त्रय॑स्त्रि॒॒श॒च्च) (A4)

3.2.5.1

भक्षे॑हि॒ मा ऽऽवि॑श दी॒र्घायु॑त्वाय॒ श॒न्तनु॑त्वाय॒ रा॒य॒स्पोषा॑य॒
व॒र्च॑से सु॒प्र॒जा॒स्त्वाये॑हि॒ व॒सो पु॒रो व॒सो प्रि॒यो मे॑ हृदो॑ऽस्य॒श्चि॒नो॑स्त्वा
बा॒हु॒भ्या॑ꣳ स॒ध्या॒सं नृ॑चक्ष॒सं त्वा दे॒व सोम॑ सु॒च॒क्षा अव॑ ख्ये॒षं
म॒न्द्राऽभि॑भूतिः॒ के॒तु॒र्य॒ज्ञा॒नां वा॑ग्जुषा॒णा सोम॑स्य तृ॒प्य॒तु म॒न्द्रा
स्व॒र्वा॒च्यदि॑तिर॒ना॒हत॑ शी॒र्ष्णी वा॑ग्जुषा॒णा सोम॑स्य तृ॒प्य॒त्वे॒हि

विश्वचर्षणे – [ ] 16

3.2.5.1 - Padam

भक्ष॑ । ए॒ति॑ । इ॒हि॒ । मा॒ । ए॒ति॑ । वि॒श॒ । दी॒र्घायु॑त्वायेति॑
दी॒र्घायु॑ – त्वा॒य॒ । श॒न्तनु॑त्वायेति॑ श॒न्तनु॑ – त्वा॒य॒ । रा॒यः॑ । पोषा॑य ।
वर्च॑से । सु॒प्रजा॑स्त्वायेति॑ सु॒प्रजाः॑-त्वा॒य॒ । ए॒ति॑ । इ॒हि॒ । व॒सो॒ इति॑ ।
पु॒रोव॑सो॒ इति॑ पु॒रः॑ – व॒सो॒ । प्रि॒यः॑ । मे॒ । हृ॒दः॑ । अ॒सि॒ । अ॒श्विनोः॑ ।
त्वा॒ । बा॒हुभ्या॑मिति॑ बा॒हु- भ्या॑म् । स॒ध्या॒सम् । नृ॒चक्ष॑समिति॑
नृ॒ – चक्ष॑सम् । त्वा॒ । दे॒व॒ । सो॒म॒ । सु॒चक्षा॑ इति॑ सु॒ – चक्षाः॑ ।
अवे॑ति॒ । ख्ये॑षम् । म॒न्द्रा॒ । अ॒भिभू॑तिरित्य॒भि – भू॑तिः । के॒तुः॑ ।
य॒ज्ञाना॑म् । वाक् । जु॒षा॒णा॒ । सो॒मस्य॑ । तृ॒प्यतु॑ । म॒न्द्रा॒ । स्व॒र्वाची॑ति॒
सु॒ – अ॒र्वाची॑ । अ॒दि॒तिः॑ । अ॒ना॒ह॒त॒शीर्ष्णी॑त्य॒ना॒ह॒त – शी॒र्ष्णी॑ ।
वाक् । जु॒षा॒णा॒ । सो॒मस्य॑ । तृ॒प्यतु॑ । ए॒ति॑ । इ॒हि॒ । वि॒श्वच॑र्ष॒ण इति॑
वि॒श्व – च॑र्ष॒णे । 16 (50)

3.2.5.2

श॒म्भूर्म॑यो॒भूः स्व॑स्ति॒ मा॒ हरि॑वर्णं॒ प्र॒चर॑ क्र॒त्वे द॑क्षाय॒ राय॑स्पोषाय॒
सु॒वीर॑तायै॒ मा॒ मा॒ राज॑न् वि॒ बी॒भिषो॑ मा॒ मे॒ हार्दि॑ त्विषा॒ वधीः॑ ।
वृष॑णे शु॒ष्माया॑ऽऽयु॒षे वर्च॑से । वसु॑मद्-गणस्य सोम देव ते
मति॑विदः प्रातः सवनस्य गायत्र॑छन्दस इन्द्र॑पीतस्य नराश॑ऽसपीतस्य
पितृ॑पीतस्य मधु॑मत उप॒हूत॑स्योप॒हूतो॑ भक्षयामि रुद्र॑वद्-गणस्य सोम
देव ते मति॑विदो माध्य॑न्दिनस्य सवनस्य त्रि॒ष्टुप्छ॑न्दस इन्द्र॑पीतस्य
नराश॑ऽसपीतस्य - [ ] 17

3.2.5.2 - Padam

श॒म्भूरि॑ति शं - भूः । म॒यो॒भूरि॑ति मयः - भूः । स्व॑स्ति । मा॒ ।
हरि॑वर्णेति हरि - वर्ण । प्रेति॑ । चर॑ । क्र॒त्वे॑ । द॑क्षाय । रायः ।
पोषाय॑ । सु॒वीर॑ताया इति सु-वीर॑तायै । मा॒ । मा॒ । राज॑न् । वीति॑ ।
बी॒भिषः॑ । मा॒ । मे॒ । हार्दि॑ । त्विषा॑ । वधीः॑ । वृष॑णे । शु॒ष्माय॑ ।
आयु॑षे । वर्च॑से । वसु॑मद् गणस्येति वसु॑मत् - गणस्य । सोम॑ ।
देव॑ । ते॒ । मति॑विद इति मति - विदः । प्रातः सवनस्येति

प्रातः – सवनस्य । गायत्रछन्दस इति गायत्र – छन्दसः ।
 इन्द्रपीतस्येतीन्द्र – पीतस्य । नराशंसपीतस्येति
 नराशंस – पीतस्य । पितृपीतस्येति पितृ – पीतस्य । मधुमत इति
 मधु – मतः । उपहूतस्येत्युप – हूतस्य । उपहूत इत्युप – हूतः ।
 भक्षयामि । रुद्रवद्गणस्येति रुद्रवत् – गणस्य । सोम । देव । ते ।
 मतिविद इति मति – विदः । माध्यन्दिनस्य । सवनस्य । त्रिष्टुच्छन्दस
 इति त्रिष्टुप् – छन्दसः । इन्द्रपीतस्येतीन्द्र – पीतस्य ।
 नराशंसपीतस्येति नराशंस – पीतस्य । 17 (50)

3.2.5.3

पितृपीतस्य मधुमत उपहूतस्योपहूतो भक्षयाम्यादित्यवद्-गणस्य
 सोम देव ते मतिविदस्तृतीयस्य सवनस्य जगतीछन्दस इन्द्रपीतस्य
 नराशंस पीतस्य पितृपीतस्य मधुमत उपहूतस्योपहूतो भक्षयामि ।
 आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णिं । भवा वाजस्य सङ्गथे ।
 हिन्व मे गात्रा हरिवो गणान् मे मा वितीतृषः ।
 शिवो मे सप्तर्षीनुप तिष्ठस्व मा मेऽवाङ्नाभिमति – [ ] 18

3.2.5.3 - Padam

पितृ॑पी॒तस्ये॑ति॒ पितृ॑ – पी॒तस्य॑ । मधु॑मत॒ इति॑ मधु॑ – मतः॑ ।
उप॑हू॒तस्ये॑त्युप॑ – हू॒तस्य॑ । उप॑हू॒त इत्युप॑ – हू॒तः । भ॒क्षया॑मि ।
आ॒दि॒त्यव॑द् ग॒णस्ये॑त्या॒दि॒त्यव॑त् – ग॒णस्य॑ । सोम॑ । दे॒व । ते ।
म॒ति॒वि॒द इति॑ म॒ति – वि॒दः । तृ॒तीय॑स्य । स॒वन॑स्य । ज॒गती॑छ॒न्दस॑
इति॑ ज॒गती॑ – छ॒न्दसः॑ । इ॒न्द्रपी॒तस्ये॑तीन्द्र॑ – पी॒तस्य॑ ।
न॒राश॑ꣳसपी॒तस्ये॑ति॒ न॒राश॑ꣳस – पी॒तस्य॑ । पितृ॑पी॒तस्ये॑ति॒
पितृ॑ – पी॒तस्य॑ । मधु॑मत॒ इति॑ मधु॑ – मतः॑ ।
उप॑हू॒तस्ये॑त्युप॑ – हू॒तस्य॑ । उप॑हू॒त इत्युप॑ – हू॒तः । भ॒क्षया॑मि । ए॒ति ।
प्या॒यस्व॑ । स॒मि॒ति । ए॒तु । ते । वि॒श्वतः॑ । सोम॑ । वृ॒ष्णि॒यम् । भ॒व ।
वा॒जस्य॑ । स॒ङ्ग॒थ इति॑ सं – ग॒थे । हि॒न्व । मे॒ । गा॒त्रा । ह॒रि॒व इति॑
ह॒रि – वः॑ । ग॒णान् । मे॒ । मा । वी॒ति । ती॒तृषः॑ । शि॒वः । मे॒ ।
स॒प्तर्षी॑निति॒ स॒प्त-ऋ॒षीन् । उ॒पेति॑ । ति॒ष्ठस्व॑ । मा । मे॒ । अ॒वाङ् ।
ना॒भिम् । अ॒तीति॑ । 18 (50)

3.2.5.4

गाः । अपाम सोमममृता अभूमाऽदश्म ज्योतिरविदाम देवान् ।
किमस्मान् कृणवदरातिः किमु धूर्तिरमृत मर्त्यस्य ।
यन्म आत्मनो मिन्दाऽभूदग्निस्तत् पुनराऽहार्जातवेदा विचर्षणिः ।
पुनरग्निश्चक्षुरदात्-पुनरिन्द्रो बृहस्पतिः । पुनर्मे अश्विना युवं चक्षुरा
धत्तमक्ष्योः । इष्टयजुषस्ते देव सोम स्तुतस्तोमस्य – [ ] 19

3.2.5.4 - Padam

गाः । अपाम । सोमम् । अमृताः । अभूम । अदश्म । ज्योतिः ।
अविदाम । देवान् । किम् । अस्मान् । कृणवत् । अरातिः । किम् ।
उ । धूर्तिः । अमृत । मर्त्यस्य । यत् । मे । आत्मनः । मिन्दा ।
अभूत् । अग्निः । तत् । पुनः । एति । अहाः । जातवेदा इति
जात – वेदाः । विचर्षणिरिति वि – चर्षणिः । पुनः । अग्निः ।
चक्षुः । अदात् । पुनः । इन्द्रः । बृहस्पतिः । पुनः । मे । अश्विना ।
युवम् । चक्षुः । एति । धत्तम् । अक्ष्योः । इष्टयजुष इतीष्ट-यजुषः ।
ते । देव । सोम । स्तुतस्तोमस्येति स्तुत – स्तोमस्य । 19 (50)

3.2.5.5

श॒स्तो॒क्थ॑स्य॒ हरि॑व॒त इन्द्र॑पी॒तस्य॒ मधु॑म॒त उप॑हू॒तस्यो॑प॒हूतो॑
भक्ष॑यामि । आ॒पूर्याः॑ स्थाऽऽमा॑ पू॒रय॑त प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च ।
ए॒तत् ते॑ त॒त ये च॒ त्वाम॑न्वे॒तत् ते॑ पि॒ताम॑ह प्र॒पिता॑म॒ह ये च॒ त्वाम॑न्व॒त्र
पि॒तरो॑ यथा॒भागं॑ म॒न्दध्वं॑ नमो॑ वः पि॒तरो॑ र॒साय॑ नमो॑ वः पि॒तरः॑
शु॒ष्माय॑ नमो॑ वः पि॒तरो॑ जी॒वाय॑ नमो॑ वः पि॒तरः॑ – [ ] 20

3.2.5.5 - Padam

श॒स्तो॒क्थ॑स्येति॒ शस्त॑ – उ॒क्थ॑स्य । हरि॑व॒त इति॒ हरि॑ – व॒तः ।
इन्द्र॑पी॒तस्येति॒न्द्र – पी॒तस्य॑ । मधु॑म॒त इति॒ मधु॑ – म॒तः ।
उप॑हू॒तस्येत्युप॑ – हू॒तस्य॑ । उप॑हू॒त इत्युप॑ – हू॒तः । भक्ष॑यामि ।
आ॒पूर्या॑ इत्या॒ – पू॒र्याः॑ । स्थ॑ । ए॒ति । मा॑ । पू॒रय॑त । प्र॒जये॑ति
प्र॒-जया॑ । च॒ । धने॑न । च॒ । ए॒तत् । ते॑ । त॒त । ये॑ । च॒ । त्वाम् ।
अ॒न्विति॑ । ए॒तत् । ते॑ । पि॒ताम॑ह । प्र॒पिता॑म॒हेति॑ प्र – पि॒ताम॑ह । ये॑ ।
च॒ । त्वाम् । अ॒न्विति॑ । अ॒त्र । पि॒तरः॑ । यथा॒भागमि॑ति॒ यथा॒-भा॒गम् ।
म॒न्दध्व॑म् । नमः॑ । वः॑ । पि॒तरः॑ । र॒साय॑ । नमः॑ । वः॑ । पि॒तरः॑ ।

शु॒ष्मा॒य॒ । नमः॑ । वः॑ । पि॒तरः॑ । जी॒वा॒य॒ । नमः॑ । वः॑ ।

पि॒तरः॑ । 20 (50)

3.2.5.6

स्व॒धा॒यै॑ नमो॑ वः॑ पि॒तरो॑ म॒न्यवे॑ नमो॑ वः॑ पि॒तरो॑ घो॒रा॒य॒ पि॒तरो॑ नमो॑
वो॒ य ए॒तस्मिन्॑ लो॒के॒स्थ यु॒ष्मा॒स्तेऽनु॑ ये॒ऽस्मिन्॑ लो॒के मां॑ तेऽनु॑ य
ए॒तस्मिन्॑ लो॒के स्थ॑ यू॒यं तेषां॑ व॒सि॒ष्ठा भू॒यास्त॑ ये॒ऽस्मिन्॑ लो॒केऽहं॑
तेषां॑ व॒सि॒ष्ठो भू॒यासं॑ प्र॒जाप॑ते न त्वदे॒तान्य॒न्यो वि॒श्वा जा॒तानि॑ परि॒ता
ब॒भूव॑ । 21

3.2.5.6 - Padam

स्व॒धा॒या इति॑ स्व – धा॒यै॑ । नमः॑ । वः॑ । पि॒तरः॑ । म॒न्यवे॑ । नमः॑ ।
वः॑ । पि॒तरः॑ । घो॒रा॒य॒ पि॒तरः॑ । नमः॑ । वः॑ । ये॑ । ए॒तस्मिन्॑ ।
लो॒के । स्थ॑ । यु॒ष्मान् । ते॑ । अ॒न्वि॒ति॑ । ये॑ । अ॒स्मिन् । लो॒के ।
मा॒म् । ते॑ । अ॒न्वि॒ति॑ । ये॑ । ए॒तस्मिन्॑ । लो॒के । स्थ॑ । यू॒यम् ।
तेषा॑म् । व॒सि॒ष्ठाः । भू॒यास्त॑ । ये॑ । अ॒स्मिन् । लो॒के । अ॒हम् ।
तेषा॑म् । व॒सि॒ष्ठः । भू॒यास॑म् । प्र॒जाप॑त इति॑ प्र॒जा-प॑ते । न । त्वत् ।

ए॒तानि॑ । अ॒न्यः॑ । वि॒श्वा॑ । जा॒तानि॑ । प॒रीति॑ । ता । ब॒भूव॑ । 21 (50)

3.2.5.7

यत् का॒मास्ते॑ जु॒हुम॑स्तन्नो अस्तु वय॑ꣳ स्याम॑ प॒तयो॑ र॒यीणां॑ ।
दे॒वकृ॑तस्यै॒नसो॑ ऽव॒यज॑नम॒सि म॒नुष्य॑कृ॒तस्यै॒नसो॑ ऽव॒यज॑नम॒सि
पि॒तृकृ॑तस्यै॒नसो॑ ऽव॒यज॑नम॒स्यप्सु॑ धौ॒तस्य॑ सोम॑ दे॒व ते॑ नृ॒भिः
सु॒तस्ये॑ष्ट य॒जुषः॑ स्तु॒तस्तो॑मस्य॒ शस्तो॑क्थस्य॒ यो भ॑क्षो अ॒श्वस॑निर्यो
गो॒सनि॑स्तस्य॒ ते पि॒तृभि॑र्भक्षं कृ॒तस्यो॑-प॒हूत॑स्योप॒हूतो॑
भक्ष॑यामि । 22

3.2.5.7 - Padam

यत्का॒मा इति॑ यत् - का॒माः । ते । जु॒हुमः॑ । तत् । नः । अस्तु॑ ।
वयम् । स्याम॑ । प॒तयः॑ । र॒यीणाम् । दे॒वकृ॑तस्येति॑ दे॒व - कृ॑तस्य ।
ए॒नसः॑ । अ॒वय॑ज॒नमित्य॑व - य॒जनम् । अ॒सि । म॒नुष्य॑कृ॒तस्येति॑
म॒नुष्य॑ - कृ॑तस्य । ए॒नसः॑ । अ॒वय॑ज॒नमित्य॑व - य॒जनम् । अ॒सि ।
पि॒तृकृ॑तस्येति॑ पि॒तृ - कृ॑तस्य । ए॒नसः॑ ।
अ॒वय॑ज॒नमित्य॑व - य॒जनम् । अ॒सि । अ॒प्स्वि॑त्यप्-सु । धौ॒तस्य॑ ।

सो॒म । दे॒व । ते । नृ॒भि॒रिति॑ नृ – भिः । सु॒तस्य॑ । इ॒ष्टय॑जुष
इती॒ष्ट – य॒जुषः॑ । स्तु॒तस्तो॑मस्येति॑ स्तु॒त – स्तो॑मस्य ।
शस्तो॑क्थस्येति॑ शस्त – उक्थस्य । यः । भक्षः ।
अ॒श्वस॑निरित्य॑श्च – स॒निः । यः । गो॒स॒निरिति॑ गो – स॒निः । तस्य॑ ।
ते । पि॒तृभि॒रिति॑ पि॒तृ – भिः । भक्षं॑ कृतस्येति॑ भक्षं – कृतस्य ।
उप॑हूतस्येत्युप – हू॒तस्य॑ । उप॑हूत इत्युप – हू॒तः ।

भक्षयामि । 22 (44)

(वि॒श्वच॑र्षणे – त्रि॒ष्टु॒च्छन्द॑स इन्द्र॑पीतस्य नरा॑श्च स॑पीतस्या –
ऽति॑ – स्तु॒तस्तो॑मस्य – जी॒वाय॑ नमो॑ वः पि॒तरो – ब॒भूव॑ –
चतु॑श्चत्वारि॑ञ्शच्च) (A5)

3.2.6.1

मही॑नां पयो॑ऽसि वि॒श्वेषां॑ दे॒वानां॑ तनू॒र्ऋ॒ध्यास॑मद्य पृ॒षती॑नां ग्र॒हं
पृ॒षती॑नां ग्र॒हो॑ऽसि वि॒ष्णोर्हृ॒दय॑मस्येकमिष वि॒ष्णुस्त्वा॑ऽनु विच॑क्रमे
भूति॑र्द्धना घृ॒तेन॑ वर्ध॒तां तस्य॑ मे॒ष्टस्य॑ वी॒तस्य॑ द्रवि॑णमा
गम्या॑ज्ज्योति॒रसि॑ वैश्वान॒रं पृ॒श्नि॒जयै॑ दु॒ग्धं या॑वती द्यावापृ॒थि॒वी

म॒हि॒त्वा॒ याव॑च्च स॒प्त सि॒न्ध॒वो वि॒त॒स्थुः । ताव॑न्तमिन्द्र ते – [ ] 23

3.2.6.1 - Padam

म॒ही॒नाम् । प॒यः । अ॒सि॒ । वि॒श्वे॑षाम् । दे॒वाना॑म् । त॒नूः । ऋ॒ध्या॑सम् ।
अ॒द्य । पृ॒ष॒तीना॑म् । ग्र॒हम् । पृ॒ष॒तीना॑म् । ग्र॒हः । अ॒सि॒ । वि॒ष्णोः॑ ।
हृ॒द॒यम् । अ॒सि॒ । ए॒कम् । इ॒ष । वि॒ष्णुः॑ । त्वा । अ॒नु॒ । वी॒ति॒ ।
च॒क्र॒मे । भू॒तिः । द॒ध्ना । घृ॒तेन॑ । वर्ध॑ताम् । तस्य॑ । मा । इ॒ष्टस्य॑ ।
वी॒तस्य॑ । द्र॒वि॒णम् । ए॒ति॒ । ग॒म्यात् । ज्यो॑तिः । अ॒सि॒ । वै॒श्वान॑रम् ।
पृ॒श्नि॑यै । दु॒ग्धम् । याव॑ती इति॑ । द्यावा॑पृथि॒वी इति॑ द्यावा॑-पृथि॒वी ।
म॒हि॒त्वेति॑ म॒हि – त्वा । याव॑त् । च । स॒प्त । सि॒न्ध॒वः ।
वि॒त॒स्थु॒रिति॑ वि – त॒स्थुः । ताव॑न्तम् । इ॒न्द्र । ते । 23 (50)

3.2.6.2

ग्र॒हं स॒होर्जा॑ गृ॒ह्णाम्य॑स्तृ॒तं । यत् कृ॑ष्णशकु॒नः
पृ॒ष॒दाज्य॑मवमृ॒शेच्छू॒द्रा अ॒स्य प्र॒मायु॑काः स्यु॒र्यच्छ्वा
ऽव॑मृ॒शेच्च॑तुष्पादोऽस्य॑ प॒शवः॑ प्र॒मायु॑काः स्यु॒र्यथ् स्क॑न्देद्-यज॑मानः
प्र॒मायु॑कः स्यात् प॒शवो॑ वै पृ॒ष॒दाज्यं॑ प॒शवो॑ वा ए॒तस्य॑ स्क॑न्दन्ति

यस्य॑ पृ॒षदा॒ज्यं॑ ऽ स्क॒न्दति॑ यत् पृ॒षदा॒ज्यं पुनर्गृ॒ह्णाति॑ प॒शून्वास्मै॑
पुनर्गृ॒ह्णाति॑ प्रा॒णो वै पृ॒षदा॒ज्यं प्रा॒णो वा – [ ] 24

3.2.6.2 - Padam

ग्र॒हम् । स॒ह । ऊ॒र्जा । गृ॒ह्णामि॑ । अस्तृ॑तम् । यत् । कृ॒ष्णश॒कुन॑ इति॑
कृ॒ष्ण – श॒कुनः॑ । पृ॒षदा॒ज्यमि॑ति पृषत् – आ॒ज्यम् ।
अ॒वमृ॑शेदितियव – मृ॒शेत् । शू॒द्राः । अ॒स्य ।
प्र॒मायु॑का इति॑ प्र – मा॒युकाः॑ । स्युः॑ । यत् । श्वा ।
अ॒वमृ॑शेदितियव – मृ॒शेत् । चतु॑ष्पाद इति॑ चतुः – पा॒दः । अ॒स्य ।
प॒शवः॑ । प्र॒मायु॑का इति॑ प्र – मा॒युकाः॑ । स्युः॑ । यत् । स्क॒न्देत् ।
यज॑मानः । प्र॒मायु॑क इति॑ प्र – मा॒युकः॑ । स्यात् । प॒शवः॑ । वै ।
पृ॒षदा॒ज्यमि॑ति पृषत् – आ॒ज्यम् । प॒शवः॑ । वै । ए॒तस्य॑ । स्क॒न्दन्ति॑ ।
यस्य॑ । पृ॒षदा॒ज्यमि॑ति पृषत् – आ॒ज्यम् । स्क॒न्दति॑ । यत् ।
पृ॒षदा॒ज्यमि॑ति पृषत् – आ॒ज्यम् । पुनः॑ । गृ॒ह्णाति॑ । प॒शून् । ए॒व ।
अ॒स्मै । पुनः॑ । गृ॒ह्णाति॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । वै । पृ॒षदा॒ज्यमि॑ति
पृषत् – आ॒ज्यम् । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । वै । 24 (50)

3.2.6.3

ए॒तस्य॑ स्क्॒न्दति॑ यस्य॑ पृ॒षदा॑ज्य॒७ स्क्॒न्दति॑ यत् पृ॒षदा॑ज्यं पुनर्गृ॒ह्णाति॑
प्रा॒णमे॒वास्मै॑ पुनर्गृ॒ह्णाति॑ हि॒रण्य॑मव॒धाय॑ गृ॒ह्णात्य॑मृ॒तं वै॑ हि॒रण्यं॑ प्रा॒णः
पृ॒षदा॑ज्यममृ॒तमे॒वास्य॑ प्रा॒णे द॑धाति श॒तमा॑नं भवति श॒तायुः॑ पु॒रुषः॑
श॒तेन्द्रि॑य आयु॒ष्येवेन्द्रि॑ये प्र॒तिति॑ष्ठत्यश्चमव घ्रापयति प्राजापत्यो वा
अ॒श्वः प्रा॒जाप॒त्यः प्रा॒णः स्वा॑दे॒वास्मै॑ यो॒नैः प्रा॒णं ( ) निर्मि॑मीते वि
वा ए॒तस्य॑ य॒ज्ञश्छि॑द्यते यस्य॑ पृ॒षदा॑ज्य॒७ स्क्॒न्दति॑ वैष्ण॒व्यर्चा॑
पुनर्गृ॒ह्णाति॑ य॒ज्ञो वै विष्णु॑र्य॒ज्ञेनै॒व य॒ज्ञं सं त॑नोति । 25

3.2.6.3 - Padam

ए॒तस्य॑ । स्क्॒न्दति॑ । यस्य॑ । पृ॒षदा॑ज्यमि॒ति पृ॒षत् – आ॒ज्यम् ।
स्क्॒न्दति॑ । यत् । पृ॒षदा॑ज्यमि॒ति पृ॒षत् – आ॒ज्यम् । पुनः॑ । गृ॒ह्णाति॑ ।
प्रा॒णमि॒ति प्र – अ॒नम् । ए॒व । अ॒स्मै । पुनः॑ । गृ॒ह्णाति॑ । हि॒रण्यम् ।
अ॒वधा॑येत्यव – धाय । गृ॒ह्णाति॑ । अ॒मृ॒तम् । वै । हि॒रण्यम् । प्रा॒ण
इति॑ प्र – अ॒नः । पृ॒षदा॑ज्यमि॒ति पृ॒षत् – आ॒ज्यम् । अ॒मृ॒तम् । ए॒व ।
अ॒स्य । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒ने । द॑धाति । श॒तमा॑नमि॒ति श॒त-मा॑नम् ।

भवति । शतायुरिति शत – आयुः । पुरुषः । शतेन्द्रिय इति
 शत-इन्द्रियः । आयुषि । एव । इन्द्रिये । प्रतीति । तिष्ठति । अश्वम् ।
 अवेति । घ्रापयति । प्राजापत्य इति प्राजा – पत्यः । वै । अश्वः ।
 प्राजापत्य इति प्राजा – पत्यः । प्राण इति प्र-अनः । स्वात् । एव ।
 अस्मै । योनेः । प्राणमिति प्र – अनम् ( ) । निरिति । मिमीते ।
 वीति । वै । एतस्य । यज्ञः । छिद्यते । यस्य । पृषदाज्यमिति
 पृषत् – आज्यम् । स्कन्दति । वैष्णव्या । ऋचा । पुनः । गृह्णाति ।
 यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञेन । एव । यज्ञम् । समिति ।
 तनोति । 25 (72) (ते – पृषदाज्यं प्राणो वै – योनेः प्राणं –
 द्वाविंशतिश्च) (A6)

3.2.7.1

देव सवितरेतत् ते प्राऽऽह तत् प्र च सुव प्र च यज बृहस्पतिर्ब्रह्मा
 ऽऽयुष्मत्या ऋचो मा गात तनूपाथ् साम्नः सत्या व आशिषः सन्तु
 सत्या आकूतय ऋतं च सत्यं च वदत स्तुत देवस्य सवितुः प्रसवे
 स्तुतस्य स्तुतमस्यूजं मह्यं स्तुतं दुहामा मा स्तुतस्य स्तुतं

गम्याच्छस्त्रस्य शस्त्र – [ ] 26

3.2.7.1 - Padam

दे॒व । स॒वि॒तः । ए॒तत् । ते । प्रे॒ति । आ॒ह । तत् । प्रे॒ति । च । सु॒व ।
प्रे॒ति । च । य॒ज । बृ॒ह॒स्प॒तिः । ब्र॒ह्मा । आ॒यु॒ष्म॒त्याः । ऋ॒चः । मा ।
गा॒त । त॒नू॒पा॒दि॒ति॒ त॒नू – पा॒त् । सा॒म॒न् । स॒त्याः । वः । आ॒शि॒ष
इ॒त्या – शि॒षः । स॒न्तु । स॒त्याः । आ॒कू॒त॒य॒ इ॒त्या–कू॒त॒यः । ऋ॒त॒म् ।
च । स॒त्य॒म् । च । व॒द॒त । स्तु॒त । दे॒व॒स्य॒ । स॒वि॒तुः । प्र॒स॒व इति॑
प्र – स॒वे । स्तु॒त॒स्य॒ । स्तु॒त॒म् । अ॒सि॒ । ऊ॒र्ज॒म् । म॒ह्य॒म् । स्तु॒त॒म् ।
दु॒हा॒म् । ए॒ति॒ । मा । स्तु॒त॒स्य॒ । स्तु॒त॒म् । ग॒म्या॒त् । श॒स्त्र॒स्य॒ ।

शस्त्रम् । 26 (50)

3.2.7.2

म॒स्यूर्जं॑ म॒ह्यं॑ श॒स्त्रं॑ दु॒हा॒मा मा श॒स्त्र॒स्य॒ श॒स्त्रं॑ ग॒म्या–
दि॒न्द्रि॒या॒व॒न्तो॑ व॒ना॒म॒हे धु॒क्षी॑म॒हि प्र॒जा॒मि॒षं॑ । सा मे॑ स॒त्याऽऽशी॑र्दे॒वेषु॑
भू॒याद्–ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सं॑ माऽऽ ग॒म्या॒त् । य॒ज्ञो ब॒भूव॑ स आ ब॒भूव॑ स॒प्र॒ज॒ज्ञे
स वा॑वृ॒धे । स दे॒वा॒ना॒म॒धि–प॒तिर्ब॒भूव॑ सो अ॒स्माँ॑ अ॒धि॒प॒तीन्

करोतु वयञ् स्याम पतयो रयीणां । यज्ञो वा वै – [ ] 27

3.2.7.2 - Padam

अ॒सि॒ । ऊ॒र्ज॒म् । म॒ह्य॒म् । श॒स्त्र॒म् । दु॒हाम् । ए॒ति॒ । मा॒ । श॒स्त्र॒स्य॑ ।
श॒स्त्र॒म् । ग॒म्यात् । इ॒न्द्रि॒याव॑न्त इ॒तीन्द्रि॑य – व॒न्तः । व॒नाम॑हे ।
धु॒क्षी॒महि॑ । प्र॒जामि॑ति प्र – जा॒म् । इ॒ष॒म् । सा॒ । मे॒ । स॒त्या ।
आ॒शीरि॒त्या – शीः॑ । दे॒वेषु॑ । भू॒यात् । ब्र॒ह्मव॑र्चसमि॒ति॒
ब्र॒ह्म – व॑र्चस॒म् । मा॒ । ए॒ति॒ । ग॒म्यात् । य॒ज्ञः । ब॒भूव॑ । सः । ए॒ति॒ ।
ब॒भूव॑ । सः । प्रे॒ति॒ । ज॒ज्ञे॑ । सः । वा॒वृ॒धे॒ । सः । दे॒वाना॑म् ।
अधि॑पतिरि॒त्यधि॑ – प॒तिः । ब॒भूव॑ । सः । अ॒स्मान् ।
अधि॑पती॒नित्य॑धि – प॒तीन् । करो॑तु । व॒यम् । स्या॒म । प॒तयः॑ ।
र॒यीणा॑म् । य॒ज्ञः । वा॒ । वै । 27 (50)

3.2.7.3

य॒ज्ञप॑तिं दु॒हे य॒ज्ञप॑तिर्वा य॒ज्ञं दु॒हे स यः स्तु॑तश॒स्त्रयो॑र्दो॒हम॑
वि॒द्वान् य॑ज॒ते तं य॒ज्ञो दु॒हे स इ॒ष्ट्वा पा॑पी॒यान् भ॑वति य ए॒नयो॑र्दो॒हं
वि॒द्वान् य॑ज॒ते स य॒ज्ञं दु॒हे स इ॒ष्ट्वा व॑सी॒यान् भ॑वति स्तु॑तस्य

स्तु॒तम॒स्यूर्जं॑ म॒ह्यं॑ स्तु॒तं दु॒हामा॑ मा स्तु॒तस्य॑ स्तु॒तं
 ग॒म्याच्छ॑स्त्रस्य॑ श॒स्त्रम॒स्यूर्जं॑ म॒ह्यं॑ श॒स्त्रं दु॒हा ( ) मा मा
 श॒स्त्रस्य॑ श॒स्त्रं ग॒म्यादि॑त्याहैष॑ वै स्तु॒तश॒स्त्रयो॑र्दोह॒स्तं
 य॑ ए॒वं वि॒द्वान् यज॑ते दु॒ह ए॒व य॒ज्ञमि॑ष्ट्वा वसी॒यान् भव॑ति । 28

3.2.7.3 - Padam

य॒ज्ञप॑तिमि॒ति य॒ज्ञ - प॒तिम् । दु॒हे । य॒ज्ञप॑तिरि॒ति य॒ज्ञ-प॒तिः । वा ।
 य॒ज्ञम् । दु॒हे । सः । यः । स्तु॒तश॒स्त्रयो॑रि॒ति स्तु॒त - श॒स्त्रयोः॑ ।
 दो॒हम् । अ॒वि॒द्वान् । यज॑ते । तम् । य॒ज्ञः । दु॒हे । सः । इ॒ष्ट्वा ।
 पापी॑यान् । भव॑ति । यः । ए॒नयोः॑ । दो॒हम् । वि॒द्वान् । यज॑ते । सः ।
 य॒ज्ञम् । दु॒हे । सः । इ॒ष्ट्वा । वसी॑यान् । भव॑ति । स्तु॒तस्य॑ ।
 स्तु॒तम् । अ॒सि । ऊ॒र्जम् । म॒ह्यम् । स्तु॒तम् । दु॒हाम् । ए॒ति । मा ।
 स्तु॒तस्य॑ । स्तु॒तम् । ग॒म्यात् । श॒स्त्रस्य॑ । श॒स्त्रम् । अ॒सि । ऊ॒र्जम् ।
 म॒ह्यम् । श॒स्त्रम् । दु॒हाम् ( ) । ए॒ति । मा । श॒स्त्रस्य॑ । श॒स्त्रम् ।
 ग॒म्यात् । इ॒ति । आ॒ह । ए॒षः । वै । स्तु॒तश॒स्त्रयो॑रि॒ति
 स्तु॒त - श॒स्त्रयोः॑ । दो॒हः । तम् । यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । यज॑ते ।

दु॒हे । ए॒व । य॒ज्ञम् । इ॒ष्ट्वा । व॒सी॒यान् । भ॒व॒ति । 28 (72)

(श॒स्त्रं – वै – श॒स्त्र॒न्दु॒हां – द्वा॒विं॒श॒तिश्च) (A7)

3.2.8.1

श्ये॒नाय॒ प॒त्व॒ने स्वा॒हा व॒ट् स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒य न॒मो वि॒ष्ट॒म्भा॒य
ध॒र्म॒णे स्वा॒हा व॒ट् स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒य न॒मः परि॒धये॑ ज॒न॒प्र॒थ॒नाय॑ स्वा॒हा
व॒ट् स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒य न॒म ऊ॒र्जे हो॒त्रा॒णां स्वा॒हा व॒ट् स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒य
न॒मः प॒य॒से हो॒त्रा॒णां स्वा॒हा व॒ट् स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒य न॒मः प्र॒जा॒प॒तये॑
म॒न॒वे स्वा॒हा व॒ट् स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒य न॒म ऋ॒त॒मृ॒त॒पाः सु॒व॒र्वा॒ट् स्वा॒हा
व॒ट् स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒य न॒म स्तृ॒प॒न्तां हो॒त्रा म॒धो॒र्घ॒त॒स्य॑ य॒ज्ञ॒प॒ति॒मृष॑य
ए॒न॒सा – [ ] 29

3.2.8.1 - Padam

श्ये॒नाय॒ । प॒त्व॒ने । स्वा॒हा॑ । व॒ट् । स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒येति॑
स्व॒यं – अ॒भि॒गू॒र्ता॒य । न॒मः । वि॒ष्टं॑भा॒येति॑ वि – स्तं॑भा॒य । ध॒र्म॒णे ।
स्वा॒हा॑ । व॒ट् । स्व॒य॒म॒भि॒गू॒र्ता॒येति॑ स्व॒यं – अ॒भि॒गू॒र्ता॒य । न॒मः ।
प॒रि॒ध॒य इति॑ प॒रि – ध॒ये॑ । ज॒न॒प्र॒थ॒ना॒येति॑ ज॒न – प्र॒थ॒ना॒य । स्वा॒हा॑ ।

वट् । स्वयमभिगूर्तायेति स्वयं – अभिगूर्ताय । नमः । ऊर्जे ।
 होत्राणाम् । स्वाहा । वट् । स्वयमभिगूर्तायेति स्वयं – अभिगूर्ताय ।
 नमः । पयसे । होत्राणाम् । स्वाहा । वट् । स्वयमभिगूर्तायेति
 स्वयं – अभिगूर्ताय । नमः । प्रजापतय इति प्रजा-पतये । मनवे ।
 स्वाहा । वट् । स्वयमभिगूर्तायेति स्वयं – अभिगूर्ताय । नमः ।
 ऋतम् । ऋतपा इत्यृत – पाः । सुवर्वाडिति सुवः – वाट् । स्वाहा ।
 वट् । स्वयमभिगूर्तायेति स्वयं – अभिगूर्ताय । नमः । तृपन्ताम् ।
 होत्राः । मधोः । घृतस्य । यज्ञपतिमिति यज्ञ – पतिम् । ऋषयः ।
 एनसा । 29 (50)

3.2.8.2

ऽऽहुः । प्रजा निर्भक्ता अनुतप्यमाना मधव्यौ स्तोकावप तौ रराध ।
 सं नस्ताभ्यां सृजतुविश्वकर्मा घोरा ऋषयो नमो अस्त्वेभ्यः ।
 चक्षुष एषां मनसश्च सन्धौ बृहस्पतये महि षद् द्युमन्नमः ।
 नमो विश्वकर्मणे स उ पात्वस्माननन्यान्थ-सोमपान् मन्यमानः ।
 प्राणस्य विद्वान्थ समरे न धीर एनश्चकृवान् महि बद्ध एषां ।

तं विश्वकर्मन् – [ ] 30

3.2.8.2 - Padam

आहुः । प्रजा इति प्र – जाः । निर्भक्ता इति निः – भक्ताः ।
अनुतप्यमाना इत्यनु-तप्यमानाः । मध्व्यौ । स्तोकौ । अपेति । तौ ।
रराध । समिति । नः । ताभ्याम् । सृजतु । विश्वकर्मेति
विश्व – कर्मा । घोराः । ऋषयः । नमः । अस्तु । एभ्यः । चक्षुषः ।
एषाम् । मनसः । च । संधाविति सं – धौ । बृहस्पतये । महि ।
सत् । द्युमदिति द्यु – मत् । नमः । नमः । विश्वकर्मण इति
विश्व – कर्मणे । सः । उ । पातु । अस्मान् । अनन्यान् ।
सोमपानिति सोम – पान् । मन्यमानः । प्राणस्येति प्र – अनस्य ।
विद्वान् । समर इति सं-अरे । न । धीरः । एनः । चकृवान् । महि ।
बद्धः । एषाम् । तम् । विश्वकर्मन्निति विश्व – कर्मन् । 30 (50)

3.2.8.3

-प्र मुञ्चा स्वस्तये ये भक्षयन्तो न वसून्यानृहुः ।
यानग्नयोऽन्वतप्यन्त धिष्ण्या इयं तेषामवया दुरिष्ट्यै

स्वि॑ष्टिं॒ न॒स्तां॑ कृ॒णोतु॑ वि॒श्वकर्मा॑ । नमः॑ पि॒तृभ्यो॑ अ॒भि ये नो॑ अ॒ख्यन्
य॒ज्ञकृ॑तो य॒ज्ञका॑माः सु॒देवा अ॑का॒मा वो दक्षि॑णां न नी॒निम॑ मा
नस्त॑स्मा दे॒नसः॑ पा॒पयिष्ट॑ । याव॑न्तो वै स॒दस्या॑स्ते स॒र्वे
दक्षि॑ण्यास्तेभ्यो॒ यो दक्षि॑णां न – [ ] 31

3.2.8.3 - Padam

प्रेति॑ । मुञ्च॑ । स्व॒स्तये॑ । ये । भक्ष॑यन्तः । न । वसू॑नि । आ॒नृहुः॑ ।
यान् । अ॒ग्नयः॑ । अ॒न्वत॑प्यन्तेत्यनु – अत॑प्यन्त । धिष्णि॑याः । इ॒यम् ।
तेषा॑म् । अ॒वया । दु॒रिष्ट्या॑ इति दुः – इ॒ष्ट्यै । स्वि॑ष्टिमि॒ति
सु – इ॒ष्टिम् । नः । ताम् । कृ॒णोतु॑ । वि॒श्वकर्मे॑ति वि॒श्व – कर्मा॑ ।
नमः॑ । पि॒तृभ्य॑ इति पि॒तृ – भ्यः॑ । अ॒भीति॑ । ये । नः । अ॒ख्यन् ।
य॒ज्ञकृ॑त इति य॒ज्ञ – कृतः॑ । य॒ज्ञका॑मा इति य॒ज्ञ – का॒माः । सु॒देवा
इति सु – दे॒वाः । अ॒का॒माः । वः । दक्षि॑णाम् । न । नी॒निम॑ । मा ।
नः । तस्मा॑त् । ए॒नसः॑ । पा॒पयिष्ट॑ । याव॑न्तः । वै । स॒दस्याः॑ । ते ।
स॒र्वे । दक्षि॑ण्याः । तेभ्यः॑ । यः । दक्षि॑णाम् । न । 31 (50)

3.2.8.4

नये॑दै॒भ्यो॑ वृ॒श्च्ये॒त॒ यद्-वै॑श्च॒कर्म॑णानि जु॒होति॑ सद॒स्याने॑व तत्
प्री॑णात्यस्मे दे॒वासो॑ वपु॒षे चि॑कि॒त्स॒त॒ यमा॑शिरा दम्प॒ती वाम॑म॒श्नु॒तः ।
पु॒मान् पु॒त्रो जा॑यते वि॒न्दते॑ वस्व॒थ वि॒श्वे अ॒रपा॑ ए॒धते॑ गृ॒हः ।
आ॒शीर्दा॑या दम्प॒ती वाम॑म॒श्नु॒ताम॑रि॒ष्टो रा॒यः स॒चता॑ꣳ स॒मो॒क॒सा ।
य आ॑सि॒चत् सं दु॑ग्धं कु॒म्भ्या स॒हेष्टे॑न या॒मन्न॑मतिं जहा॒तु सः॑ ।

सर्पि॑र्ग्री॒वी – [ ] 32

3.2.8.4 - Padam

नये॑त् । ए॒ति । ए॒भ्यः । वृ॒श्च्ये॒त॒ । यत् । वै॑श्च॒कर्म॑णा॒नीति॑
वै॒श्व – कर्म॑णा॒नि । जु॒होति॑ । सद॒स्यान् । ए॒व । तत् । प्री॑णा॒ति ।
अ॒स्मे इति॑ । दे॒वासः॑ । वपु॒षे । चि॑कि॒त्स॒त॒ । यम् । आ॒शिरा॑ । दं॒पती॑
इति॑ । वा॒मम् । अ॒श्नु॒तः । पु॒मान् । पु॒त्रः । जा॑यते । वि॒न्दते॑ । वसु॑ ।
अथ॑ । वि॒श्वे॑ । अ॒रपाः॑ । ए॒धते॑ । गृ॒हः । आ॒शीर्दा॑येत्या॒शीः – दा॒या ।
दं॒पती॑ इति॑ । वा॒मम् । अ॒श्नु॒ताम् । अ॒रि॒ष्टः । रा॒यः । स॒चता॑म् ।
स॒मो॒क॒सेति॑ सं – ओ॒क॒सा । यः । ए॒ति । अ॒सि॒चत् ।

संदुग्धमिति सं – दुग्धम् । कुंभ्या । सह । इष्टेन । यामन् ।
अमतिम् । जहातु । सः । सर्पिर्ग्रीवीति सर्पिः – ग्रीवी । 32 (50)

3.2.8.5

पीवर्यस्य जाया पीवानः पुत्रा अकृशासो अस्य ।
सहजानिर्यः सुमखस्यमान इन्द्रायाऽऽशिरः सह कुम्भ्याऽदात् ।
आशीर्म ऊर्जमुत सुप्रजास्त्वमिषं दधातु द्रविणः सवर्चसं । सं
जयन् क्षेत्राणि सहसाऽहमिन्द्र कृण्वानो अन्याः अधरान्त्सपत्नान् ।
भूतमसि भूते मा धा मुखमसि मुखं भूयासं द्यावापृथिवीभ्यां
त्वा परिगृह्णामि विश्वे त्वा देवा वैश्वानराः – [ ] 33

3.2.8.5 - Padam

पीवरी । अस्य । जाया । पीवानः । पुत्राः । अकृशासः । अस्य ।
सहजानिरिति सह – जानिः । यः । सुमखस्यमान इति
सु – मखस्यमानः । इन्द्राय । आशिरम् । सह । कुंभ्या । अदात् ।
आशीरित्या – शीः । मे । ऊर्जम् । उत । सुप्रजास्त्वमिति
सुप्रजाः – त्वम् । इषम् । दधातु । द्रविणम् ।

स॒व॒र्च॒स॒मि॒ति॒ स – व॒र्च॒स॒म् । स॒ंज॒य॒न्नि॒ति॒ सं – ज॒य॒न् ।
 क्षे॒त्रा॒णि । स॒ह॒सा । अ॒ह॒म् । इ॒न्द्र । कृ॒ण्वानः॑ । अ॒न्यान् । अ॒ध॒रान् ।
 स॒प॒त्नान् । भू॒त॒म् । अ॒सि॒ । भू॒ते । मा । धाः॑ । मु॒ख॒म् । अ॒सि॒ ।
 मु॒ख॒म् । भू॒या॒स॒म् । द्या॒वापृ॒थि॒वी॒भ्या॒मि॒ति॒ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी॒भ्या॒म् ।
 त्वा । प॒री॒ति॒ । गृ॒ह्णामि॑ । वि॒श्वे॑ । त्वा । दे॒वाः । वै॒श्वान॒राः । 33 (50)

3.2.8.6

प्र॒च्या॒व॒य॒न्तु॑ दि॒वि दे॒वान् दृ॒हान्तरि॑क्षे व॒याँसि॑ पृ॒थि॒व्यां पा॒र्थि॒वान्
 ध्रु॒वं ध्रु॒वेण॑ ह॒विषा॑ऽव सोमं॑ न॒याम॑सि । यथा॑ नः॒ सर्व॑मिज्जगद॒यक्ष्मँ॑
 सु॒म॒ना अ॑सत् । यथा॑ न इ॒न्द्र इ॒द्विशः॑ के॒वलीः॑ सर्वाः॑ स॒मन॑सः
 क॒रत् । यथा॑ नः॒ सर्वा॑ इ॒दिशो॑ऽस्माकं॒ के॒वली॑रसन् । 34

3.2.8.6 - Padam

प्रेति॑ । च्या॒व॒य॒न्तु॑ । दि॒वि । दे॒वान् । दृ॒ह । अ॒न्तरि॑क्षे । व॒याँसि॑ ।
 पृ॒थि॒व्याम् । पा॒र्थि॒वान् । ध्रु॒वम् । ध्रु॒वेण॑ । ह॒विषा॑ । अ॒वेति॑ ।
 सोम॑म् । न॒याम॑सि । यथा॑ । नः॒ । सर्व॑म् । इत् । ज॒गत् । अ॒यक्ष्म॑म् ।
 सु॒म॒ना इति॑ सु – म॒नाः॑ । अ॑सत् । यथा॑ । नः॒ । इ॒न्द्रः॑ । इत् ।

वि॒शः । के॒वलीः । सर्वाः॑ । सम॒नस॑ इति॒ स – मन॒सः । कर॒त् ।
यथा॑ । नः । सर्वाः॑ । इत् । दि॒शः । अ॒स्माक॑म् । के॒वलीः ।
अस॒न् । 34 (40) (ए॒नसा॑ – वि॒श्वक॑र्मन् – यो दक्षि॑णां न –
स॒र्पिर्ग्री॑वी – वै॒श्वन॑रा – श्र॒त् वा॒रि॒ञ्श॑च्च) (A8)

3.2.9.1

यद्वै होता॑ध्व॒र्युम॑भ्याह्वय॒ते वज्र॑मे॒नम॑भि प्रव॒र्तय॑त्युक्थ॒शा इत्या॑ह प्रा॒तः
स॒वनं॑ प्र॒तिगी॑र्य त्री॒ण्येता॑न्यक्ष॒राणि॑ त्रि॒पदा॑ गाय॒त्री गाय॑त्रं प्रा॒तः स॒वनं॑
गाय॑त्रियै॒व प्रा॒तः स॒वने॑ वज्र॒मन्त॑र्धत्त उ॒क्थं वा॑चीत्या॒ह मा॒ध्यंदि॑नञ्
स॒वनं॑ प्र॒तिगी॑र्य च॒त्वार्ये॑ता॒न्य-क्ष॒राणि॑ चतु॒ष्पदा॑ त्रि॒ष्टुप् त्रै॒ष्टुभं॑
मा॒ध्यंदि॑नञ् स॒वनं॑ त्रि॒ष्टुभै॑व मा॒ध्यन्दि॑ने स॒वने॑ वज्र॒मन्त॑र्धत्त-[ ] 35

3.2.9.1 - Padam

यत् । वै । होता॑ । अध्व॒र्युम् । अ॒भ्याह्व॑यत॒ इत्य॑भि – आह्व॑यते ।
वज्र॑म् । ए॒नम् । अ॒भि । प्रेति॑ । वर्त॑यति । उ॒क्थ॑शा इत्यु॒क्थ-शाः॑ ।
इति॑ । आ॒ह । प्रा॒तः स॒वनमि॑ति प्रा॒तः – स॒वनम् । प्र॒तिगी॑र्येति॑
प्रति॑ – गी॒र्य । त्री॒णि । ए॒तानि॑ । अ॒क्षरा॑णि । त्रि॒पदे॑ति त्रि – पदा॑ ।

गायत्री । गायत्रम् । प्रातः सवनमिति प्रातः – सवनम् । गायत्रिया ।
 एव । प्रातः सवन इति प्रातः – सवने । वज्रम् । अन्तः । धत्ते ।
 उक्थम् । वाचि । इति । आह । माध्यन्दिनम् । सवनम् । प्रतिगीर्येति
 प्रति – गीर्य । चत्वारि । एतानि । अक्षराणि । चतुष्पदेति
 चतुः – पदा । त्रिष्टुप् । त्रैष्टुभम् । माध्यन्दिनम् । सवनम् । त्रिष्टुभा ।
 एव । माध्यन्दिने । सवने । वज्रम् । अन्तः । धत्ते । 35 (50)

3.2.9.2

उक्थं वाचीन्द्रायेत्याह तृतीयसवनं प्रतिगीर्य सप्तैतान्यक्षराणि
 सप्तपदा शक्वरी शाक्वरो वज्रो वज्रेणैव तृतीयसवने वज्रमन्तर्धत्ते
 ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वा अध्वर्युः स्याद्यो यथासवनं प्रतिगरे
 छन्दांसि सम्पादयेत् तेजः प्रातः सवन आत्मन् दधीतेन्द्रियं
 माध्यन्दिने सवने पशूँ स्तृतीयसवन इत्युक्थशा इत्याह प्रातः
 सवनं प्रतिगीर्य त्रीण्येतान्यक्षराणि – [ ] 36

3.2.9.2 - Padam

उ॒क्थम् । वा॒चि । इन्द्रा॑य । इति॑ । आ॒ह । तृ॒तीय॑स॒वनमि॑ति
तृ॒तीय - स॒वनम् । प्र॒तिगी॑र्येति॑ प्र॒ति - गी॑र्य । स॒प्त । ए॒तानि॑ ।
अक्ष॑राणि । स॒प्तप॑देति॑ स॒प्त - प॒दा । शक्व॑री । शाक्व॑रः । वज्रः॑ ।
वज्र॑ण । ए॒व । तृ॒तीय॑स॒वन इति॑ तृ॒तीय - स॒वने॑ । वज्र॑म् । अ॒न्तः ।
ध॒त्ते । ब्र॒ह्मवा॑दिन॒ इति॑ ब्र॒ह्म - वा॒दिनः॑ । व॒दन्ति॑ । सः । तु । वै ।
अ॒ध्वर्युः॑ । स्या॒त् । यः । य॒थास॑वनमि॑ति॒ यथा - स॒वनम् । प्र॒तिग॑र
इति॑ प्र॒ति - ग॒रे । छ॒न्दा॑सि । स॒ंपाद॑येदिति॑ सं - पा॒दये॑त् । तेजः॑ ।
प्रा॒तः स॒वन इति॑ प्रा॒तः - स॒वने॑ । आ॒त्मन् । दधी॑त । इन्द्रि॑यम् ।
मा॒ध्यन्दि॑ने । स॒वने॑ । प॒शून् । तृ॒तीय॑स॒वन इति॑ तृ॒तीय - स॒वने॑ ।
इति॑ । उ॒क्थशा॑ इत्यु॒क्थ - शाः॑ । इति॑ । आ॒ह ।
प्रा॒तः स॒वनमि॑ति॒ प्रातः - स॒वनम् । प्र॒तिगी॑र्येति॑ प्र॒ति - गी॑र्य ।
त्री॒णी । ए॒तानि॑ । अ॒क्षरा॑णि । 36 (50)

3.2.9.3

त्रि॒पदा॑ गाय॒त्री गाय॒त्रं प्रा॒तः स॒वनं प्रा॒तः स॒वन ए॒व प्रति॑गरे
छन्दा॑ꣳसि संपा॑दयत्यथो तेजो॑ वै गाय॒त्री तेजः॑ प्रा॒तः स॒वनं तेज॑
ए॒व प्रा॒तःस॒वन आ॒त्मन् ध॒त्त उ॒क्थं वा॑चीत्या॒ह मा॒ध्यन्दि॑नꣳ
स॒वनं प्रति॑गीर्य च॒त्वार्ये॑तान्यक्षराणि चतु॑ष्पदा त्रि॒ष्टुप् त्रै॒ष्टुभं
मा॒ध्यन्दि॑नꣳ स॒वनं मा॒ध्यंदि॑न ए॒व स॒वने प्रति॑गरे छन्दा॑ꣳसि
संपा॑दयत्यथो इन्द्रि॒यं वै त्रि॒ष्टुगिन्द्रि॒यं मा॒ध्यंदि॑नꣳ स॒वन - [ ] 37

3.2.9.3 - Padam

त्रि॒पदे॑ति त्रि - पदा॑ । गाय॒त्री । गाय॒त्रम् । प्रा॒तः स॒वनमि॑ति
प्रा॒तः - स॒वनम् । प्रा॒तः स॒वन इति॑ प्रा॒तः - स॒वने॑ । ए॒व । प्रति॑गर
इति॑ प्रति - ग॒रे । छन्दा॑ꣳसि । समि॑ति । पा॒दय॑ति । अथो॑ इति॑ ।
तेजः॑ । वै । गाय॒त्री । तेजः॑ । प्रा॒तः स॒वनमि॑ति प्रा॒तः - स॒वनम् ।
तेजः॑ । ए॒व । प्रा॒तः स॒वन इति॑ प्रा॒तः - स॒वने॑ । आ॒त्मन् । ध॒त्ते ।
उ॒क्थम् । वा॒चि । इति॑ । आ॒ह । मा॒ध्यन्दि॑नम् । स॒वनम् ।
प्रति॑गीर्येति प्रति - गी॒र्य । च॒त्वारि॑ । ए॒तानि॑ । अ॒क्षरा॑णि ।

चतु॑ष्पदेति॑ चतुः॑ – प॒दा । त्रि॒ष्टुप् । त्रै॒ष्टुभम् । मा॒ध्यन्दि॑नम् ।
स॒वनम् । मा॒ध्यन्दि॑ने । ए॒व । स॒वने । प्र॒ति॒गर इति॑ प्र॒ति – ग॒रे ।
छन्दा॑ꣳसि । स॒मिति॑ । पा॒दय॑ति । अथो॑ इति॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । वै ।
त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒यम् । मा॒ध्यन्दि॑नम् । स॒वनम् । 37 (50)

3.2.9.4

–मि॒न्द्रि॒यमे॒व मा॒ध्यन्दि॑ने स॒वन आ॒त्मन् ध॑त्त उ॒क्थं वा॑चीन्द्रायेत्याह॑
तृ॒तीयस॒वनं प्र॒तिगी॑र्य स॒प्तैतान्य॑क्षराणि स॒प्तप॑दा श॒क्वरी॑ शा॒क्वराः
प॒शवो॑ जा॒गतं तृ॒तीयस॒वनं तृ॒तीयस॒वन ए॒व प्र॒तिग॑रे छन्दा॑ꣳसि
सं॒पाद॑यत्यथो॑ प॒शवो॑ वै ज॒गती॑ प॒शव॑स्तृ॒तीयस॒वनं प॒शूने॒व
तृ॒तीयस॒वन आ॒त्मन् ध॑त्ते यद्वै हो॒ताऽध्व॑र्युम॒भ्याह्व॑यत
आ॒व्यम॑स्मिन् द॒धाति॑ तद्यन्ना – [ ] 38

3.2.9.4 - Padam

इ॒न्द्रि॒यम् । ए॒व । मा॒ध्यन्दि॑ने । स॒वने । आ॒त्मन् । ध॑त्ते । उ॒क्थम् ।
वा॒चि । इ॒न्द्राय॑ । इति॑ । आ॒ह । तृ॒तीयस॒वनमि॑ति तृ॒तीय – स॒वनम् ।
प्र॒तिगी॑र्येति॑ प्र॒ति – गी॑र्य । स॒प्त । ए॒तानि॑ । अ॒क्षरा॑णि । स॒प्तप॑देति॑

सप्त – पदा । शक्वरी । शाक्वराः । पशवः । जागतम् ।
तृतीयसवनमिति तृतीय – सवनम् । तृतीयसवन इति
तृतीय – सवने । एव । प्रतिगर इति प्रति – गरे । छन्दाँसि ।
समिति । पादयति । अथो इति । पशवः । वै । जगती । पशवः ।
तृतीयसवनमिति तृतीय – सवनम् । पशून् । एव । तृतीयसवन इति
तृतीय – सवने । आत्मन् । धत्ते । यत् । वै । होता । अध्वर्युम् ।
अभ्याह्वयत इत्यभि – आह्वयते । आव्यम् । अस्मिन् । दधाति ।
तत् । यत् । न । 38 (50)

3.2.9.5

पहनीत पुराँस्य संवत्सराद्-गृह आ वेवीरञ्छोँसा मोद इवेति
प्रत्याह्वयते तेनैव तदप हते यथा वा आयतां प्रतीक्षत एवमध्वर्युः
प्रतिगरं प्रतीक्षते यदभि प्रतिगृणीयाद्यथा ऽयतया समृच्छते तादृगेव
तद्यदर्धर्चाल्लुप्येत यथा धावद्भ्यो हीयते तादृगेव तत् प्रबाहुग्वा
ऋत्विजामुद्गीथा उद्गीथ एवोद्-गातृणा – [ ] 39

3.2.9.5 - Padam

अप॒हनी॑तेत्यप॒ – हनी॑त । पु॒रा । अ॒स्य । सँ॒व॒थ्स॒रादि॑ति
सं – व॒थ्स॒रात् । गृ॒हे । ए॒ति । वे॒वी॒र॒न् । शो॒ऽसा॑ । मो॒दः । इ॒व ।
इ॒ति । प्र॒त्याह्व॑यत इ॒ति प्र॒ति – आ॒ह्व॑यते । ते॒न । ए॒व । तत् । अ॒पे॒ति ।
ह॒ते । य॒था । वै । आ॒य॒तामि॑त्या – य॒ताम् । प्र॒तीक्ष॑त इ॒ति
प्र॒ति – ई॒क्ष॑ते । ए॒वम् । अ॒ध्व॒र्युः । प्र॒ति॒गर॑मि॒ति प्र॒ति – ग॒रम् ।
प्र॒तीति॑ । ई॒क्ष॑ते । यत् । अ॒भि॒प्र॒ति॒गृ॒णीया॑दित्य॒भि – प्र॒ति॒गृ॒णीया॑त् ।
य॒था । आ॒य॒तये॑त्या – य॒तया॑ । स॒मृ॒च्छ॑त इ॒ति सं – ऋ॒च्छ॑ते ।
ता॒दृक् । ए॒व । तत् । यत् । अ॒र्ध॒र्चा॑दित्य॒र्ध–ऋ॒चात् । लु॒प्ये॑त । य॒था ।
धा॒वद्भ्य॑ इ॒ति धा॑वत् – भ्यः । ही॑यते । ता॒दृक् । ए॒व । तत् ।
प्र॒बाहु॑गि॒ति प्र – बा॑हुक् । वै । ऋ॒त्वि॒जाम् । उ॒द्गी॒था इ॒त्युत्–गी॒थाः ।
उ॒द्गी॒थ इ॒त्युत् – गी॒थः । ए॒व । उ॒द्गा॒तृ॒णामि॑त्युत्–गा॒तृ॒णाम् । 39 (50)

3.2.9.6

मृ॒चः प्र॒णव॑ उ॒क्थ॑श॒ऽसि॑नां प्र॒ति॒ग॒रौऽध्व॑र्यू॒णां य॑ ए॒वं वि॒द्वान्
प्र॒ति॒गृ॒णात्य॑न्ना॒द ए॒व भ॒व॒त्याऽस्य॑ प्र॒जायां॑ वा॒जी जा॑यत इ॒यं वै

हो॒ताऽसा॒वध्व॒र्युर्य॒दासी॒नः॑ श॒ञ् स॒त्यस्या॒ ए॒व तद्धो॒ता नै॒त्यास्त॑ इ॒व
ही॒यम॒थो इ॒मामे॒व ते॒न य॒जमा॒नो दु॒हे यत् तिष्ठ॑न् प्र॒तिगृ॑णा॒त्यमु॒ष्या ए॒व
तदध्व॒र्युर्नै॒ति – [ ] 40

3.2.9.6 - Padam

ऋ॒चः । प्र॒णव॑ इति॒ प्र – न॒वः ।
उ॒क्थ॒श॒ञ्सि॒नामि॒त्युक्थ॑ – श॒ञ्सि॒नाम् । प्र॒ति॒गर॑ इति॒ प्रति॑ – ग॒रः ।
अ॒ध्व॒र्यूणा॑म् । यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । प्र॒ति॒गृ॒णाती॑ति॒ प्रति॑ – गृ॒णाति॑ ।
अ॒न्नाद॑ इत्य॒न्न – अ॒दः । ए॒व । भ॒वति॑ । ए॒ति । अ॒स्य । प्र॒जाया॑मि॒ति
प्र – जा॒याम् । वा॒जी । जा॒यते॑ । इ॒यम् । वै । हो॒ता । अ॒सौ ।
अ॒ध्व॒र्युः । यत् । आ॒सी॒नः । श॒ञ्स॒ति । अ॒स्याः । ए॒व । तत् ।
हो॒ता । न । ए॒ति । आ॒स्ते॑ । इ॒व । हि । इ॒यम् । अ॒थो इति॑ । इ॒माम् ।
ए॒व । ते॒न । य॒जमा॒नः । दु॒हे । यत् । तिष्ठ॑न् । प्र॒ति॒गृ॒णाती॑ति॒
प्र॒ति – गृ॒णाति॑ । अ॒मु॒ष्याः । ए॒व । तत् । अ॒ध्व॒र्युः । न ।
ए॒ति । 40 (50)

3.2.9.7

तिष्ठती॑व ह्य॑साव॒थो अ॒मूमे॒व तेन॑ यज॑मानो दु॒हे यदा॑सी॒नः श॑ꣳसति॒
तस्मा॑दितः प्र॒दानं दे॒वा उप॑ जी॒वन्ति॒ यत् तिष्ठ॑न् प्रतिगृ॒णाति॒
तस्मा॑दमु॒तः प्र॒दानं मनु॑ष्या॒ उप॑ जी॒वन्ति॒ यत् प्रा॒डासी॒नः श॑ꣳसति॒
प्रत्य॑ङ् तिष्ठ॑न् प्रतिगृ॒णाति॒ तस्मा॑त् प्राची॒नꣳ रे॒तो धी॑यते प्र॒तीचीः॑
प्र॒जा जा॑यन्ते॒ यद्वै हो॒ताऽध्व॑र्युम॒भ्याह्व॑यते॒ वज्र॑मे॒नम॒भि प्र॑वर्तयति ( )
परा॑डा वर्तते॒ वज्र॑मे॒व तन्नि॑ करोति । 41

3.2.9.7 - Padam

तिष्ठ॑ति । इ॒व । हि । अ॒सौ । अथो॒ इति॑ । अ॒मूम् । ए॒व । तेन॑ ।
यज॑मानः । दु॒हे । यत् । आसी॑नः । श॑ꣳसति । तस्मा॑त् । इ॒तः
प्र॒दानमि॒तीतः॑ – प्र॒दानम् । दे॒वाः । उपे॑ति । जी॒वन्ति॒ । यत् । तिष्ठ॑न् ।
प्र॒तिगृ॒णातीति॑ प्रति – गृ॒णाति॑ । तस्मा॑त् । अ॒मुतः
प्र॒दानमि॒त्यमु॑तः – प्र॒दानम् । मनु॑ष्याः । उपे॑ति । जी॒वन्ति॒ । यत् ।
प्रा॒ङ् । आसी॑नः । श॑ꣳसति । प्रत्य॑ङ् । तिष्ठ॑न् । प्र॒तिगृ॒णातीति॑
प्रति – गृ॒णाति॑ । तस्मा॑त् । प्राची॒नम् । रे॒तः । धी॑यते । प्र॒तीचीः॑ ।

प्रजा॑ इति॑ प्र – जाः॑ । जा॒यन्ते॑ । यत् । वै । होता॑ । अध्व॒र्युम् ।
 अ॒भ्याह्व॑यत॒ इत्य॑भि – आ॒ह्वय॑ते । वज्र॑म् । ए॒नम् । अ॒भि । प्रेति॑ ।
 वर्त॑यति ( ) । पराङ् । एति॑ । वर्त॑ते । वज्र॑म् । ए॒व । तत् । नीति॑ ।
 करोति॑ । 41 (58) (सर्व॑ने वज्र॑मन्त॒र्धत्ते॑ – त्री॒ण्येतान्य॑क्षरा॒णी – द्रि॒यं
 मा॒ध्यन्दि॑नꣳ स॒र्वनं॑ – नो – द्वा॒तृणा॑ – म॒ध्वर्यु॑र्नैति॑ – वर्त॑यत्य –
 षौ च) (A9)

3.2.10.1

उ॒पया॑म॒गृही॑तोऽसि॒ वाक्ष॑स॒दसि॑ वा॒क्पाभ्यां॑ त्वा क्र॒तुपा॑भ्या॒मस्य॑
 य॒ज्ञस्य॑ ध्रु॒वस्याऽध्य॑क्षाभ्यां॑ गृ॒ह्णाम्यु॑पया॒मगृही॑तोऽस्य॒तस॑दसि
 चक्षु॑ष्पाभ्यां॑ त्वा क्र॒तुपा॑भ्या॒मस्य॑ य॒ज्ञस्य॑ ध्रु॒वस्याऽध्य॑क्षाभ्यां॑
 गृ॒ह्णाम्यु॑पया॒मगृही॑तोऽसि॒ श्रुत॑स॒दसि॑ श्रो॒त्रपा॑भ्यां॑ त्वा क्र॒तुपा॑भ्या॒मस्य॑
 य॒ज्ञस्य॑ ध्रु॒वस्याऽध्य॑क्षाभ्यां॑ गृ॒ह्णामि॑ दे॒वेभ्य॑स्त्वा वि॒श्वदे॑वेभ्य॑स्त्वा
 वि॒श्वेभ्य॑स्त्वा दे॒वेभ्यो॑ वि॒ष्णवु॑रु॒क्रमै॑ष ते सोम॑स्तꣳ
 रक्ष॑स्व – [ ] 42

3.2.10.1 - Padam

उप॒याम॑गृ॒हीत॑ इत्युप॒याम॑ – गृ॒हीतः॑ । अ॒सि । वा॒क्ष॒सदि॑ति
वा॒क्ष – सत् । अ॒सि । वाक्पा॑भ्यामि॒ति वाक् – पा॑भ्याम् । त्वा ।
क्र॒तुपा॑भ्यामि॒ति क्र॒तु – पा॑भ्याम् । अ॒स्य । य॒ज्ञस्य॑ । ध्रु॒वस्य॑ ।
अध्य॑क्षाभ्यामि॒त्यधि॑ – अ॒क्षाभ्याम् । गृ॒ह्णामि॑ । उप॒याम॑गृ॒हीत॑
इत्युप॒याम॑ – गृ॒हीतः॑ । अ॒सि । ऋ॒तसदि॑त्यृत – सत् । अ॒सि ।
चक्षु॑ष्पाभ्यामि॒ति चक्षुः॑ – पा॑भ्याम् । त्वा । क्र॒तुपा॑भ्यामि॒ति
क्र॒तु – पा॑भ्याम् । अ॒स्य । य॒ज्ञस्य॑ । ध्रु॒वस्य॑ ।
अध्य॑क्षाभ्यामि॒त्यधि॑ – अ॒क्षाभ्याम् । गृ॒ह्णामि॑ । उप॒याम॑गृ॒हीत॑
इत्युप॒याम॑ – गृ॒हीतः॑ । अ॒सि । श्रु॒तसदि॑ति श्रु॒त – सत् । अ॒सि ।
श्रो॒त्रपा॑भ्यामि॒ति श्रो॒त्र – पा॑भ्याम् । त्वा । क्र॒तुपा॑भ्यामि॒ति
क्र॒तु – पा॑भ्याम् । अ॒स्य । य॒ज्ञस्य॑ । ध्रु॒वस्य॑ ।
अध्य॑क्षाभ्यामि॒त्यधि॑ – अ॒क्षाभ्याम् । गृ॒ह्णामि॑ । दे॒वेभ्यः॑ । त्वा ।
वि॒श्वदे॑वेभ्य इति वि॒श्व-दे॑वेभ्यः । त्वा । वि॒श्वेभ्यः॑ । त्वा । दे॒वेभ्यः॑ ।
वि॒ष्णौ । उ॒रुक्र॑मेत्यु॒रु – क्र॑म । ए॒षः । ते । सोमः॑ । तम् ।

रक्षस्व । 42 (50)

3.2.10.2

तं ते दुश्चक्षा माऽव ख्यन्मयि वसुः पुरोवसुर्वाक्पा वाचं मे पाहि
मयि वसुर्विदद्वसुश्चक्षुष्पाश्चक्षुर् मे पाहि मयि वसुः संयद्वसुः
श्रोत्रपाः श्रोत्रं मे पाहि भूरसि श्रेष्ठो रश्मीनां प्राणपाः प्राणं
मे पाहि धूरसि श्रेष्ठो रश्मीनामपानपा अपानं मे पाहि यो न इन्द्रवायू
मित्रावरुणा-वश्विनावभिदासति भ्रातृव्य ( ) उत्पिपीते शुभस्पती
इदमहं तमधरं पादयामि यथेन्द्राऽहमुत्तमश्चेतयानि । 43

3.2.10.2 - Padam

तम् । ते । दुश्चक्षा इति दुः - चक्षाः । मा । अवेति । ख्यत् । मयि ।
वसुः । पुरोवसुरिति पुरः - वसुः । वाक्पा इति वाक् - पाः ।
वाचम् । मे । पाहि । मयि । वसुः । विदद्वसुरिति विदत् - वसुः ।
चक्षुष्पा इति चक्षुः - पाः । चक्षुः । मे । पाहि । मयि । वसुः ।
संयद् वसुरिति संयत् - वसुः । श्रोत्रपा इति श्रोत्र-पाः । श्रोत्रम् ।
मे । पाहि । भूः । असि । श्रेष्ठः । रश्मीनाम् । प्राणपा इति

प्राण – पाः । प्राणमिति प्र– अनम् । मे । पाहि । धूः । असि ।
 श्रेष्ठः । रश्मीनाम् । अपानपा इत्यपान – पाः ।
 अपानमित्यप – अनम् । मे । पाहि । यः । नः । इन्द्रवायू
 इतीन्द्र – वायू । मित्रावरुणाविति मित्रा – वरुणौ । अश्विनौ ।
 अभिदासतीत्यभि – दासति । भ्रातृव्यः ( ) । उत्पिपीत
 इत्युत् – पिपीते । शुभः । पती इति । इदम् । अहम् । तम् ।
 अधरम् । पादयामि । यथा । इन्द्र । अहम् । उत्तम इत्युत् – तमः ।
 चेतयानि । 43 (63) (रक्षस्व – भ्रातृव्य – स्त्रयोदश च) (A10)

3.2.11.1

प्र सो अग्ने तवोतिभिः सुवीराभिस्तरति वाजकर्मभिः ।
 यस्य त्वं सख्यमाविथ । प्र होत्रे पूर्वं वचोऽग्नये भरता बृहत् ।
 विपां ज्योतींषि बिभ्रते न वेधसे । अग्ने त्री ते वाजिना त्री षधस्था
 तिस्रस्ते जिह्वा ऋतजात पूर्वीः । तिस्र उ ते तनुवो देववातास्ताभिर्नः
 पाहि गिरो अप्रयुच्छन् । सं वा कर्मणा समिषा – [ ] 44

3.2.11.1 - Padam

प्रेति॑ । सः॑ । अ॒ग्ने॑ । तव॑ । ऊ॒तिभि॑रित्यूति॑ – भिः॑ । सु॒वीरा॑भिरिति॑
सु – वी॒राभिः॑ । तरति॑ । वा॒जक॑र्मभिरिति॑ वा॒जक॑र्म – भिः॑ । यस्य॑ ।
त्वम् । स॒ख्यम् । आ॒विथ॑ । प्रेति॑ । हो॒त्रे॑ । पू॒र्व्यम् । वचः॑ । अ॒ग्नये॑ ।
भर॑त । बृ॒हत् । वि॒पामि॑ति वि – पाम् । ज्योती॑षि । बिभ्र॑ते । न ।
वे॒धसे॑ । अ॒ग्ने॑ । त्री॑ । ते॑ । वा॒जिना॑ । त्री॑ । स॒धस्थे॑ति स॒ध – स्था॑ ।
ति॒स्रः । ते॑ । जि॒ह्वाः । ऋ॒तजा॑तेत्यृत – जा॒त । पू॒र्वीः । ति॒स्रः । उ॑ ।
ते॑ । तनु॑वः । दे॒ववा॑ता इति॑ दे॒व – वा॒ताः । ता॒भिः । नः॑ । पा॒हि ।
गि॒रः । अ॒प्रयु॑च्छन्नित्यप्र – यु॒च्छन् । समि॑ति । वा॒म् । क॒र्मणा॑ ।
समि॑ति । इ॒षा । 44 (50)

3.2.11.2

हि॒नोमी॑न्द्रा-वि॒ष्णू अप॑सस्पारे अस्य॑ ।
जु॒षेथां॑ य॒ज्ञं द्र॑विणं च ध॒त्तम॑रिष्टैर्नः प॒थिभिः॑ पा॒रय॑न्ता ।
उ॒भा जि॑ग्यथुर्न परा॑ जयेथे॒ न परा॑ जिग्ये क॒तरश्च॑नै॒नौः ।
इ॒न्द्रश्च॑ वि॒ष्णो यद॑पस्पृधेथां त्रे॒धा स॒हस्रं॑ वि॒ तदै॑रयेथां ।

त्री॒ण्यायू॑षि॒ तव॑ जा॒तवे॑दस्ति॒स्र आ॒जानी॑रुष॒सस्ते॑ अ॒ग्ने ।

ताभि॑र्दे॒वाना॑मवो॒ यक्षि॑ वि॒द्वान॑था – [ ] 45

3.2.11.2 - Padam

हि॒नोमि॑ । इन्द्रा॑विष्णू॒ इतीन्द्रा॑ – वि॒ष्णू । अप॑सः । पा॒रे । अ॒स्य ।

जु॒षेथा॑म् । य॒ज्ञम् । द्र॑वि॒णम् । च । ध॒त्तम् । अ॒रिष्टैः॑ । नः ।

प॒थिभि॑रिति॒ पथि॑ – भिः । पा॒रय॑न्ता । उ॒भा । जि॒ग्यथुः॑ । न । प॒रेति॑ ।

ज॒येथे॑ इति॒ । न । प॒रेति॑ । जि॒ग्ये । क॒तरः॑ । च॒न । ए॒नोः । इन्द्रः॑ ।

च । वि॒ष्णो इति॑ । यत् । अप॑स्पृ॒धेथा॑म् । त्रे॒धा । स॒हस्र॑म् । वी॒ति ।

तत् । ऐ॒रये॑था॒म् । त्री॑णि । आ॒यू॑षि । तव॑ । जा॒तवे॑द इति॒

जा॒त – वे॑दः । ति॒स्रः । आ॒जानी॑रित्या॒ – जा॒नीः । उ॒षसः॑ । ते ।

अ॒ग्ने । ताभिः॑ । दे॒वाना॑म् । अवः॑ । य॒क्षि । वि॒द्वान् । अथ॑ । 45 (50)

3.2.11.3

– भव॑ य॒जमा॑नाय॒ शँ योः॑ । अ॒ग्निस्त्री॑णि त्रि॒धातू॑न्या॒ क्षेति॑

वि॒दथा॑ क॒विः । स त्री॑र्॒रेका॑द॒शा इ॒ह । य॒क्षच्च॑ पि॒प्रय॑च्च

नो वि॒प्रो दू॒तः परि॑ष्कृतः । न॒भन्ता॑म॒न्यके॑ स॒मे ।

इन्द्राविष्णू दृ॒हि॒ताः शम्बर॑स्य॒ नव॑ पु॒रो नव॑तिं च – श॒ज॒थि॒ष्टं ।
 श॒तं व॑र्चि॒नः स॒हस्रं॑ च सा॒क॒ ह॒थो अ॒प्र॒त्य॒सुर॑स्य वी॒रान् ।
 उ॒त मा॒ता म॒हिष॑ म॒न्ववे॑न॒दमी॑ त्वा ( ) ज॒हति॑ पु॒त्र दे॒वाः ।
 अथा॑ब्रवीद् – वृ॒त्रमिन्द्रो॑ ह॒निष्य॑न्त् – स॒खे वि॒ष्णो वि॒तरं॑ वि॒क्रम॑स्व । 46

3.2.11.3 - Padam

भव॑ । य॒ज॒मा॒नाय॑ । श॒म् । योः॑ । अ॒ग्निः॑ । त्री॒णि । त्रि॒धातू॑नीति
 त्रि – धा॒तूनि॑ । ए॒ति । क्षे॒ति । वि॒दथा॑ । क॒विः । सः॑ । त्रीन् ।
 ए॒का॒द॒शा॒न् । इ॒ह । य॒क्षत् । च॑ । पि॒प्रय॑त् । च॑ । नः॑ । वि॒प्रः । दू॒तः ।
 परि॑ष्कृतः । न॒भन्ता॑म् । अ॒न्य॒के । स॒मे । इन्द्रा॑विष्णू इ॒तीन्द्रा॑ – वि॒ष्णू ।
 दृ॒हि॒ताः । श॒म्बर॑स्य॒ नव॑ । पु॒रः । न॒वति॑म् । च॑ । श॒ज॒थि॒ष्टम् ।
 श॒तम् । व॑र्चि॒नः । स॒हस्र॑म् । च॑ । सा॒कम् । ह॒थः । अ॒प्रति॑ ।
 अ॒सुर॑स्य॒ वी॒रान् । उ॒त । मा॒ता । म॒हिष॑म् । अ॒न्वि॒ति । अ॒वे॒नत् ।
 अ॒मी इति॑ । त्वा ( ) । ज॒हति॑ । पु॒त्र । दे॒वाः । अथ॑ । अ॒ब्रवी॑त् ।
 वृ॒त्रम् । इन्द्रः॑ । ह॒निष्य॑न् । स॒खे । वि॒ष्णो इति॑ ।
 वि॒तर॑मिति॒ वि – त॒रम् । वी॒ति । क्र॒म॒स्व । 46 (63)

पद पाठे (वाक्य सहित) – तृतीयकाण्डे – द्वितीयः प्रश्नः

(इ॒षा – ऽथ॑ – त्वा॑ – त्रयो॑दश च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(यो वै प॒व॒मा॒ना॒नां॑ – त्री॒णि॑ – परि॒भूरः॑ – स्प॒यः॑ स्व॒स्ति॑ – भ॒क्षेहि॑
– म॒ही॒नां॑ प॒यो॒ऽसि॑ – दे॒व॑ स॒वि॒त॒रे॒त॒त्ते॑ – श्ये॒नाय॑ – यद्वै हो॒तो॑ –
प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽसि॑ वा॒क्ष॒स॒त् – प्र सो अ॒ग्न॑ – ए॒का॒द॒श॑)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(यो वै – स्प॒यः॑ स्व॒स्तिः॑ – स्व॒धा॒यै॑ न॒मः॑ – प्र॒मु॒ञ्च॑ – तिष्ठ॒ती॒व॑
– षट्च॒त्वा॒रि॒ंश॒त्)

First and Last Padam of Second Prasnam of Kandam 3:-

(यो वै प॒व॒मा॒ना॒नां॑ – वि॒क्र॒म॒स्व॑)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

Details of Panchati and Padam for Kandam 3 – Prasanam 2 – TS 3.2

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	3	142
Anuvakam 2	3	153
Anuvakam 3	4	195
Anuvakam 4	5	233
Anuvakam 5	7	344
Anuvakam 6	3	172
Anuvakam 7	3	172
Anuvakam 8	6	290
Anuvakam 9	7	358
Anuvakam 10	2	113
Anuvakam 11	3	163
Total →	46	2335

Notes:

- Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in